

Владо С. Милошевић:
Традиција као инспирација 2023

Vlado S. Milošević:
Tradition as Inspiration 2023

XIX научни скуп / XIX International Conference

КЊИГА САЖЕТАКА **ABSTRACT BOOK**

Бања Лука, 21–24. април 2023.
Banja Luka, April, 21-24, 2023.

Организатори / Organisation

Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци
Academy of Arts of University in Banja Luka
Академија наука и умјетности Републике Српске
Academy of Science and Arts of the Republic of Srpska
Музиколошко друштво Републике Српске
Musicological Society of the Republic of Srpska

За издавача / For Publisher

др Драгана Пурковић-Маџан
Декан Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци
др Рајко Кузмановић
Предсједник Академија наука и умјетности Републике Српске
др Драгица Панић Кашански
Предсједник Музиколошког друштва Републике Српске

Уредници / Editors

др Гордана Грујић, др Саша Павловић

Сарадници уредништва / Associates of the Editorial Board

др Ира Проданов, др Драгица Панић Кашански, Матија Антонић ма, Софија Вучићевић

Организациони одбор / Organizational Committee

др Саша Павловић, др Гордана Грујић, др Озренка Бјелобрк Бабић, мр Милена Срдић,
др Драгица Панић Кашански, мр Младен Матовић, Давид Мاستикоса ма, Младен
Јанковић ма, Матија Антонић ма, Софија Вучићевић., Јован Ерцег, Тамара Јовичић

Научни одбор / Scientific Committee

dr Sławomira Żerańska-Kominek (Пољска), dr Dimitar Ninov (Сједињене америчке државе), dr Ildar Khannanov (Сједињене америчке државе), dr Denis Collins (Аустралија), dr Cheong Wai-Ling (Хонг Конг), dr Tomoko Yasukawa (Јапан), dr Urša Šivic (Словенија), dr Áine Heneghan (Сједињене америчке државе), mr Tari Lujza (Мађарска), dr Leon Stefanija (Словенија), dr Michael Spitzer (Уједињено Краљевство), dr Viktorija Kolarovska Gmirja (Сјеверна Македонија), dr Rodna Veličkowska (Сјеверна Македонија), dr Lozanka Pejčeva (Бугарска), мр Оља Јањуш (Аустрија), др Ведрана Марковић (Црна Гора), др Сабина Видулин (Хрватска), др Александра Милетић (Србија), др Ира Проданов (Србија), мр Милош Заткалик (Србија), др Соња Маринковић (Србија), др Саша Павловић (Република Српска, БиХ), др Гордана Грујић (Република Српска, БиХ), др Драгица Панић Кашански (Република Српска, БиХ)

Дизајн корица / Cover Design: Нина Нинковић Гашић

Припрема за штампу/ Prepress: Дарко Домазет

Штампа/Printed by: Mirko Print s.p. Banja Luka

Тираж/ Print: 60

САДРЖАЈ / CONTENT

РАСПОРЕД /SCHEDULE	4
ПРОГРАМ НАУЧНОГ СКУПА	6
PROGRAM OF THE SCIENTIFIC MEETING	6
САЖЕЦИ И БИОГРАФИЈЕ / ABSTRACTS AND BIOGRAPHIES	15
Пленарна излагања / Plenary lectures	15
Радионице / Workshops	20
Музичка педагогија / Music pedagogy.....	24
Музикологија / Musicology	61
Етномузикологија/ Ethnomusicology.....	70
Музичка теорија / Music theory	84
МАСТЕРКЛАС / MASTERCLASS.....	101

ПРОГРАМ
ДАНА ВЛАДЕ С. МИЛОШЕВИЋА 2023
PROGRAM OF THE FESTIVAL
DAYS OF VLADO S. MILOŠEVIĆ 2023

РАСПОРЕД /SCHEDULE

ПЕТАК, 21. април / FRIDAY, April, 21
Камерна сала, први спрат/ Chamber room, first floor

11.00 – 12.00 РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА
REGISTRATION OF THE PARTICIPANT

12.00 – 12.30 СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ НАУЧНОГ СКУПА
ВЛАДО С. МИЛОШЕВИЋ: ТРАДИЦИЈА
КАО ИНСПИРАЦИЈА 2023
OPENING CEREMONY OF THE SCIENTIFIC
MEETING VLADO S. MILOŠEVIĆ:
TRADITION AS INSPIRATION 2023

Промоција издања зборника радова са научног скупа *Влаго С. Милошевић: Традиција као инспирација 2021*
Promotion of the edition of the collection of papers from the scientific conference *Vlado S. Milošević: Tradition as Inspiration 2021*

12.30-13.30 ПЛЕНАРНО ПРЕДАВАЊЕ
PLENARY SESSION

др Антонио Тарало (Antonio Tarallo),
(Пјаћенца, Италија / Piacenza, Italy)

13.30 – 14.00 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ
COFFEE BREAK AND SNACKS

ПЕТАК, 21. април / FRIDAY, 21 April			
Сатница/ Timetable	Учионица бр.2/ Classroom nr.2	Учионица бр.7/ Classroom nr.7	Кабинет етномузикологије / Ethnomusicology cabinet
14.00-15.30 (16.00)	Музичка педагогија, A1 / Music pedagogy A1	Музикологија Ц1 / Musicology C1	
15.30-16.15	Пауза за кафу и закуску / Coffee break and snacks		
16.15-17.30	Музичка педагогија A2 / Music pedagogy A2		Етномузикологија Ц2 / Ethnomusicology C2
19.00	Концерт хора: <i>Литургија Св. Јована Златоустој</i> , Владе С. Милошевића (Саборни храм Христа Спаситеља) Concert: <i>Liturgy of St. Jovan Chrysostom</i> , Vlado S. Milošević (Cathedral Church <i>Christ the Saviour</i>)		

СУБОТА, 22. април / SATURDAY, 22 April
Онлајн/ Online

09.00-09.45 ПЛЕНАРНО ПРЕДАВАЊЕ / PLENARY SESSION
др Татјана Марковић (Tatjana Marković),
(Беч, Аустрија / Vienna, Austria)

СУБОТА, 22. април / SATURDAY, 22 April		
Сатница/ Timetable	Учионица бр.2/ Classroom nr.2	Учионица бр.3, барака/ Classroom nr.3, barrack
10.00-11.30	Музичка педагогија A3 / Music pedagogy A3	Музичка теорија Б1 / Music theory B1
11.30-12.00	Пауза за кафу и закуску / Coffee break and snacks	
12.00-13.30	Музичка педагогија A4 / Music pedagogy A4	Музичка теорија Б2 / Music theory B2

20.00	<p>Концерт Традиција на (с)цени – ретроспекције и рефлексije (катедра за етномузикологију, етно група <i>Ива</i>, ГТО Бања Лука)</p> <p>Concert Tradicija na (s)ceni – retrospection and reflection (chair of ethnomusicology, ethno group Iva, GTO Banja Luka)</p>
-------	---

ПРОГРАМ НАУЧНОГ СКУПА PROGRAM OF THE SCIENTIFIC MEETING

ПЕТАК, 21. АПРИЛ / FRIDAY, 21 April

**11.00 – 12.00 РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА
REGISTRATION OF THE PARTICIPANT**

**12:00 – 12:30 СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ
OPENING CEREMONY**

Промоција издања зборника радова са научног скупа *Влаго С. Милошевић: Традиција као инспирација 2021*
Promotion of the edition of the collection of papers from the scientific conference *Vlado S. Milošević: Tradition as Inspiration 2021*

**12.30 – 13.30 ПЛЕНАРНО ПРЕДАВАЊЕ
PLENARY LECTURE**

др Антонио Тарало (Antonio Tarallo)
(Пјаћенца, Италија / Piacenza, Italy)
Ренато де Грандис, венецијанац у Дармштату
Renato de Grandis, a Venetian in Darmstadt

**13.30 – 14.00 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ
COFFEE BREAK AND SNACKS**

МУЗИЧКА ПЕДАГОГИЈА/ MUSIC PEDAGOGY

ПЕТАК, 21. АПРИЛ/ FRIDAY, 21 APRIL

Учионица број 2/ Classroom 2

14.00 – 15.30 СЕСИЈА А1

SESSION A1

Предсједава/ Chair: **Милена Срдић (Milena Srdić)**

САША ПАВЛОВИЋ, МЛАДЕН МАТОВИЋ, МАТИЈА АНТОНИЋ (Saša Pavlović, Mladen Matović, Matija Antonić)

Музичко – педагошка делатност Владимира С. Милошевића у Државној мјешовитој учитељској школи и Реалној гимназији у Бањој Луци

Music and teaching activities of Vladimir S. Milošević in the State Mixed Teacher's School and Real Gymnasium in Banja Luka

АЛЕКСАНДРА МИЛЕТИЋ (Aleksandra Miletić)

Изазови у савременој музичкој педагогији – универзално наспрам иновативног

Challenges in contemporary music pedagogy – Universal vs. Innovative

МИЛИЦА ЈОВАНОВИЋ, ЈЕЛЕНА ЦВЕТКОВИЋ ЦРВЕНИЦА (Milica Jovanović, Jelena Cvetković Crvenica)

Позиционирање предмета Солфеђо у савременом високошколском музичком образовном простору

Positioning of the subject Solfeggio in the area of contemporary higher music education

15.30 – 15.45 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ

COFFEE BREAK AND SNACKS

15.45 – 17:00 СЕСИЈА А2
SESSION A2

Предсједава/ Chair: **Милена Срдић (Milena Srdić)**

ДРАГАНА ТОДОРОВИЋ, БРАНКА ИВКОВИЋ-ПЕТРОНИЋ (Dragana Todorović, Branka Ivković-Petronić)

Легат Боривоја и Невене Поповић у Основној музичкој школи „Невена Поповић“

The Legacy of Borivoje and Nevena Popović in the Primary music school “Nevena Popović”

16.15 – 17.00 РАДИОНИЦА
WORKSHOP

FEDERICO ECKHARDT (Argentina)

Relational analytical reading frame

СУБОТА, 22. АПРИЛ / SATURDAY, 22 APRIL

Учионица број 2/ Classroom 2

10:00 – 11:30 СЕСИЈА А3
SESSION A3

Предсједава/ Chair: **Саша Павловић (Saša Pavlović)**

МИЛЕНА СРДИЋ (Milena Srdić)

Говор и музички ритам пример добре праксе

Speech and musical rhythm an example of good practice

ИВАНА ХРПКА ВЕШКОВАЦ (Ivana Hrpka Veškovaц)

Музички кључеви у француској литератури за солфеђо – од теорије до игре;

Musical keys in the French literature for solfeggio - from theory to game

ЛИВИЈА ЈОВЧИЋ, ЕЛИЗАБЕТА ВИДИЦКИ (Livija Jovčić, Elizabeta Vidicki)

Интонирање интервала у савременој настави солфеђа – превазиђеност или неопходност

Intoning of the Intervals in Contemporary Solfeggio Teaching - Obsolescence or Necessity

11.30 – 12.00 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ
COFFEE BREAK AND SNACKS

12:00 – 13:30 СЕСИЈА А4
SESSION A4

Предсједава/ Chair: **Саша Павловић** (Saša Pavlović)

МИЛЕНА СРДИЋ, ДУЊА ДЕУРИЋ КАРТАЛОВИЋ (Milena Srdić, Dunja Deruić Kartalović)

Педагошки изазови и традиционални аспекти Дамара
Pedagogical challenges and traditional aspects of Damar

МИОМИРА М. ЂУРЂАНОВИЋ, МАРИЈА М. МИЛТОЈЕВИЋ (Miomira M. Đurđanović, Marija M. Miltojević)

Музичке преференције и култура слушања музике студента нишког Универзитета

Music preferences and music – listening habits of the University of Niš students

МУЗИЧКА ТЕОРИЈА / MUSIC THEORY

СУБОТА, 22. АПРИЛ / SATURDAY, 22 APRIL

Учионица број 3, барака/ Classroom 3, barrack

09.00-09.45 ПЛЕНАРНО ПРЕДАВАЊЕ /PLENARY SESSION

др Татјана Марковић (Tatjana Marković),
(Беч, Аустрија / Vienna, Austria)

10.00 – 10.45 РАДИОНИЦА / WORKSHOP

МИЛОШ ЗАТКАЛИК (MILOŠ ZATKALIK) (Србија / Serbia)
Teleological strategies of non-tonal music: the case of Lu-
toslawski (with Heidegger waiting for his turn)

10.45 – 11.30 СЕСИЈА Б1/ SESSION B1

WAI-LING CHEONG 'Les modes chinois' and the twelve
notes: experimental interculturality in music by Messiaen
and Luo Zhongrong

МАРКО МИЛЕНКОВИЋ (Marko Milenković)
Соло песме Предосећање и Беспућа Милоша Црњанског
у светлу музичког/хармонског израза Светислава Божића
Miloš Crnjanski's solo song Premonition (Predosećanje) i
Despair (Bespuća) in light of the musical/harmonic expres-
sion of Svetislav Božić

11.30 – 12.00 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ COFFEE BREAK AND SNACKS

12.00 – 13.30 СЕСИЈА Б2
SESSION B2

Предсједава/ Chair: **Милош Заткалик (Miloš Zatkalić)**
ТИЈАНА ВУКОСАВЉЕВИЋ (TIJANA VUKOSAVLJEVIĆ)

Дејство тоналне динамике приказано кроз метафоричке шеме у Равеловој *Долини звона* из циклуса *Огледала*
The effect of tonal dynamics shown through cognitive metaphorical schemes in Ravel's *Valley of Bells* from the *Mirror cycle*

БАРТОЛОМЕЈ СТАНКОВИЋ (BARTOLOMEJ STANKOVIĆ)

Analiza IV Sonate za klavir „U slavu domestika Kir Stefana Srbina“ Vojina Komadine
Analysis of IV Sonata for piano – „in glory of choirmaster Sir Stefan the Serb“ by Vojin Komadina

ГОРДАНА ГРУЈИЋ (GORDANA GRUJIĆ)

Тоналне импликације Шенбергове додекафоније
Tonal implications of Schoenberg's dodecaphony

МАРКО АЛЕКСИЋ (MARKO ALEKSIĆ)

Улога дирекционог тоналитета у откривању тацитних значења у кантати *Песме из Гуре* Арнолда Шенберга
The role of directional tonality in revealing tacit meanings in Arnold Schoenberg's *Gurrelieder*

ДИМИТАР НИНОВ (DIMITAR NINOV)

Analysis of a Didactic Example: Functional Thinking in the Domain of Chromatic Harmony

МУЗИКОЛОГИЈА / MUSICOLOGY

ПЕТАК, 21. АПРИЛ/ FRIDAY, 21 APRIL

Учионица број 7 / Classroom 7

14.00 – 16.00 СЕСИЈА Ц1 SESSION C1

Предсједава/ Chair: **Ира Проданов (Ira Prodanov)**

ОЉА ЈАЊУШ (OLJA JANJUŠ)

„My language is understood all over the world“ – except in digital world

ЛОРЕНА МИХЕЛАЧ (LORENA MIHELAC)

An attempt to categorize musical dimensions

КУРТ БЕРТЕЛС (KURT BERTELS)

Attuned to the “Saxophone Lady”: Vincent d’Indy’s Choral Varié, its context, and its performance

ВАЊА ГРБОВИЋ (VANJA GRBOVIĆ)

Оперска критика: некад и сад

Opera criticism: then and now

ИРА ПРОДАНОВ (IRA PRODANOV)

Шта је слушао Павле Бељански? Колекција плоча као одраз српске грађанске културе првих деценија 20. века
What was Pavle Beljanski listening to? The Collection of LP Records as the Reflection of the Serbian Civil Culture of the First Decades of the 20th Century

16.00 – 16.15 ПАУЗА ЗА КАФУ И ЗАКУСКУ COFFEE BREAK AND SNACKS

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА / ETHNOMUSICOLOGY

ПЕТАК, 21. АПРИЛ / FRIDAY, 21 APRIL

Кабинет етномузикологије, другиспрат/
Ethnomusicology cabinet, 2nd floor

**16.15 – 17.30 СЕСИЈА Ц2
SESSION C1**

Предсједава/ Chair: **Драгица Панић Кашански** (Dragica Panić Kašanski)

ЈЕЛЕНА ЈОКОВИЋ (JELENA ЈОКОВИЋ)

Обрађивање world music нумера у савременом трубаштву западне Србије

Treatment of world music tracks in contemporary trumpeting of western Serbia

ВИОЛЕТА ЈОКИЋ (VIOLETA ЈОКИЋ)

Портрет заборављеног музичара Пере Јовића
Portrait of the forgotten musician Pero Jović

ВЕСНА БАЈИЋ СТОЈИЉКОВИЋ (VESNA ВАЈИЋ СТОЈИЉКОВИЋ)

Весна Бајић Стојиљковић - Компоновани играчки обрасци у сценској народној игри на примеру кореографије Влашке игре Драгомira Вуковића Клјасе

Composed dance patterns in the stage folk dance on the example of the choreography of the Wallachian dance by Dragomir Vuković Kljasa

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ, САЊА ПУПАЦ, СОФИЈА ВУЧИЋЕВИЋ (DRAGICA PANIĆ KAŠANSKI, SANJA PURAC, SOFIJA VUČIĆEVIĆ)

Традиционални музички и играчки обрасци као дио новог сценског стваралаштва

Traditional musical and dance patterns as part of new stage

НАПОМЕНА/ REMARK

ZOOM meeting

Церемонија отварања/ Opening ceremony

Сесије музичке педагогије/ Music pedagogy sessions

Приступни линк/ Join Zoom Meeting

<https://zoom.us/j/9217442612?pwd=V0lKNEl0OUd4OGJ2VXpxVE-pJdmNKZz09>

Meeting ID: 921 744 2612

Passcode: dvm2023

Сесије музикологије и етномузикологије / Musicology and Ethnomusicology sessions

Приступни линк/ Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/5434743923?pwd=VU53MUxIMVZu-czII MkdoVk41Y2ltUT09>

Meeting ID: 543 474 3923

Passcode: dvm2023

Сесије музичке теорије/ Music theory sessions

Приступни линк/ Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/5434743923?pwd=VU53MUxIMVZu-czII MkdoVk41Y2ltUT09>

Meeting ID: 543 474 3923

Passcode: dvm2023

Молимо заинтересоване слушаоце да сесијама приступе 5-10 минута прије почетка. Такође, молимо да Ваши микрофони буду утишани, а камере угашене. Уколико будете имали питања или коментаре које желите да упутите излагачима, упишите своје име у чету, након чега ће Вас модератор прозвати.

We kindly ask you to access the sessions 5-10 minutes before the start. During the sessions, your microphone and camera should be turned off. If you have any questions, comments, or thoughts that you would like to share with participants during the sessions, please type your name in the chat and the moderator will invite you.

САЖЕЦИ И БИОГРАФИЈЕ ABSTRACTS AND BIOGRAPHIES

ПЛЕНАРНА ИЗЛАГАЊА PLENARY LECTURES

ANTONIO TARALLO (Italy)

G. Nicolini Conservatory, Piacenza

RENATO DE GRANDIS, A VENETIAN IN DARMSTADT

The Venetian pupil of Gian Francesco Malipiero and a fellow student of Maderna and Nono's, Renato de Grandis represents a prominent personality on the avant-garde musical scene of the twentieth century. However, defining him as an "avant-garde musician" would be limiting given the multiplicity of styles and techniques used in his production.

de Grandis' career began as a composer, pianist, and conductor, but he became a well known and highly respected musician after winning the 'Italian Radio Award for young composers' at the age of eighteen. In 1962 he moved to Darmstadt where he lived for more than twenty years teaching at the Akademie für Tonkunst. The first edition of the MGG Encyclopedia wrote about him: "He set the way of the European musical theater for a decade".

Bruno Maderna conducted several compositions of his and the opera *Il cieco di Hyuga* (Westdeutscher Rundfunk Köln 1964/Bonn 1969) in the form of a Japanese NO, but based on his own libretto, which was performed in 1969 achieving great success, as well as *Gloria al Re* (Kiel, 1967). *La veridica fine di Don Giovanni* (The true end of Don Giovanni) was commissioned by the Bonn Theater

(1972) and other works of his were staged in various German theaters. In 1976 he represented Belgium at the Prix Italia with the symphonic *Memory of the World*, and Ireland with *Memory of the Fire* in 1985. Among his numerous orchestral compositions, Renato de Grandis wrote *Memory of the Pure Land* (1996), *5 Symphonies*, *La Rossiniana* (1968), *I poemi di Dzyan* (1975), *La trilogia di Prometeo* (1985-1990), played in various European cities and Festivals (Warsaw, Helsinki, Budapest, London) still being broadcasted by the BBC, EIRE, Sverige Radio, HR, WDR, and NDR.

de Grandis founded the International Centre of Theosophical Studies and Research and travelled to India for more than 20 years to study oriental music and philosophy. Beyond his activity as Professor of History and Aesthetics of music at the Trento Conservatory and of composition at the Brescia Conservatory, de Grandis is also the author of essays and books about music and philosophy, many of which were published in Germany and Italy at the time.

The piano has a the central role in de Grandis' studies, where experimentation and provocation take place, but also memories arise, as in the case of the last *Preludes*, which can be considered reminiscences of the language and production of the seventies.

Our concert, and the subsequent analysis, will highlight aspects such as the use of Indian scales (raga), tonal and harmonic affinities with Scriabin, modality and tonalism, the thirteenth and fifteenth chord and resonances, the *ricercare*, continuum and pentatonic scales, melodies, and provocations.

The subject of this concert-analysis, i.e. the *Preludes*, can be considered a kaleidoscope of shapes, colors, styles, experiments, and provocations that require an open-minded approach to detect the border line between seriousness and provocation, and enjoy the expressive power of this music, as well as its variety of styles and references to extra-musical topics. The *Preludes*, together with all of de Grandis' autographs, are preserved in the Archives of the Institute for Music of the Cini Foundation in Venice.

Keywords: Renato de Grandis, Venetian music, Darmstadt.

ANTONIO TARALLO (rallentando@libero.it) attended Ennio Pastorino's piano class at the Istituto A. Peri in Reggio Emilia, Italy and graduated under his supervision in 1987. He also studied the harpsichord and participated in Emilia Fadini and Vincenzo Balzani's Masterclasses. In 2010 he was granted the D.S.A. (Master's Degree in Music) at the Istituto Musicale Franco Vittadini in Pavia (Italy). Tarallo has performed in concerts for Amici della Musica in Arezzo, Società dei Concerti and Serate Musicali in Milan, as well as for Società del Gonfalone in Rome. His recital career has led him to important concert halls as the Manzoni Theatre and the Sala Verdi in Milan, the Romolo Valli Theatre in Reggio Emilia, the Ponchielli Theatre in Cremona, the Teatro Accademico del Bibiena in Mantua and the Philharmonic Hall in Trento. In the 1991-1992 season he performed as soloist with the State Philharmonic Orchestra of Rumania in Bacau and in Milan. Tarallo has been awarded prizes at important competitions, such as the International Piano Competition of the Chopin Society in Rome, the Camillo Togni Competition in Gussago and the Città di Albenga Competition. His CD recordings include live performances with the Rome's Gonfalone Orchestra under the direction of Francesco Vizioli, a production of contemporary music with Fabio Grasso, the Renato De Grandis' Preludes in studio complete registration by Wergo and a chamber music production in trio by Bongiovanni in 2019. In 2016 he presented this recording in a concert and a Masterclass at the Akademie für Tonkunst in Darmstadt (Germany). In 2017 he was invited to the EUROMAC in Strasbourg and in 2021 to the EUROMAC congress in Moscow at the Tchaikowsky Conservatory. Tarallo has been invited to take part in the jury of the International Competition Città di Cantù, as well as the Piano Talents Competition in Milan for many years. Since 2004, he has been teaching young piano students in dedicated Masterclasses in Varallo Sesia and Lovere, sponsored by the Pianofriends Association. He is currently professor of the piano class at the Conservatorio Nicolini in Piacenza.

TATJANA MARKOVIĆ (Austria)

Austrian Centre for Digital Humanities and Cultural Heritage, Vienna

ARCHIVE: POLITICS AND TECHNOLOGIES OF MEMORY

The author and librarian Jorge Luis Borges defined paradise as an all-encompassing archive or a universal library. Starting from his thoughts, this lecture will contain theoretical considerations of the archive (Derrida, Foucault, Aleida Assmann, Jimerson, Hamilton, Harris, Reid), that is, its definitions and redefinitions, political perspectives of the five industrial revolutions, as well as my own experiences. According to the traditional definition, an archive is a repository of personal, collective, and historical memory, which provides investigation of the past. As a matter of fact, the concept of the archive projects political power and is related to the future rather than the past. The arbitrary choice of the personal and historical memories proper, exemplifies not only the discourse of memory, but also the discourse of forgetting. Development of digital humanities since the 1960s resulted in the radical redefinition of the archive, that is, the emerging digital web archives, which had a strong impact to (ethno)musicological research too.

Prof. Dr. TATJANA MARKOVIĆ is a chair of the project Discourses on music at the margins of the Habsburg Monarchy (c. 1750–1914) at the Austrian Academy of Sciences in Vienna (ACDH – Department of Musicology). She was a chair or a member of the numerous international research projects in Serbia, Slovenia, Austria, Germany, France, and the US. She has been teaching at the universities in Belgrade, Vienna, Graz, and Ljubljana. She is a chair of the IMS Study group Music and Cultural Studies, the editor of the journal *TheMA* (Vienna) and a member of the editorial board of *Studia Musicologica* (Budapest), and of *MGG* for southeastern Europe. Her research includes opera studies, gender studies, memory studies, and also studies on music historiography and musicology as a discipline. She wrote four monographs, numerous papers published in Europe, the US, and in Asia, and (co)edited thirteen publications. Her book *Envoicing the nation: Emerging national opera traditions in the Balkans* is in print.

ARHIV: POLITIKE I TEHNOLOGIJE SEĆANJA

Pisac i bibliotekar, Jorge Luis Borges definisao je raj kao obuhvatan arhiv ili univerzalnu biblioteku. Polazeći od njegove vizije, predavanje će se odvijati u koordinatama teorijskih razmatranja (Derrida, Foucault, Aleida Asmann, Jimerson, Hamilton, Harris, Reid i drugi) definicija i redefinicija arhiva, političke i istorijske perspektive pet industrijskih revolucija, kao i ličnih iskustava. Prema tradicionalnoj definiciji, arhiv je definisan kao repozitorijum individualnih, kolektivnih i istorijskih sećanja, koja omogućavaju proučavanje prošlosti. Međutim, koncept arhiva je zapravo projekcija političke moći i reflektuje budućnost pre nego prošlost. Već sam izbor ličnih svedočanstava ili istorijskih događaja podrazumeva ne samo diskurs sećanja, već i zaborava. Razvoj digitalne humanistike u drugoj polovini 20. i u prvim decenijama 21. stoleća doveo je do radikalne redefinicije arhiva, odnosno do pojave digitalnih web arhiva, što je značajno uticalo i na (etno)muzikološka istraživanja.

Prof. dr TATJANA MARKOVIĆ je rukovodilac projekta *Discourses on music at the margins of the Habsburg Monarchy (c. 1750–1914)* na Odseku za muzikologiju Austrijskog centra za digitalnu humanistiku Austrijske akademije nauka Beču; pored toga, angažovana je na doktorskim studijama Univerziteta za muziku i izvodjačke umetnosti u Beču. Vodila je ili bila učesnica brojnih međunarodnih naučnih projekata u Srbiji, Sloveniji, Austriji, Nemačkoj, Francuskoj i SAD. Predavala je na Fakultetu muzičke umetnosti (Katedra za muzikologiju) Univerziteta umetnosti u Beogradu, kao i na univerzitetima u Beču, Gracu i Ljubljani. Ona je šef studijske grupe *Music and Cultural Studies* Međunarodnog muzikološkog društva, urednica časopisa *TheMA – Theatre, Music, Arts* (Vienna), članica uredništva časopisa *Studia Musicologica* (Budapest), kao i muzičke enciklopedije *MGG – Musikgeschichte und Gegenwart*. Njena istraživanja obuhvataju studije opera, *gender studies*, *memory studies*, kao i studije muzikologije i muzičke historiografije kao discipline, na Balkanu, Rusiji, germanskim zemljama 18–21. veka. Napisala je četiri monografije i bila (ko)urednik trinaest publikacija, kao i autor-ka brojnih studija štampanih u Evropi, SAD i Aziji. Njena knjiga *Envoicing the nation: Emerging national opera traditions in the Balkans* je u štampi.

РАДИОНИЦЕ WORKSHOPS

FEDERICO ECKHARDT (Argentina)

National University for the Arts, Buenos Aires

RELATIONAL ANALYTICAL READING FRAME

Although it would seem that the most productive and experience-rich activity of teaching practice is the mere task of educating, I could categorically state that there is an even more edifying and profitable one: that of re-educating. Thanks to all those 'difficult' students we have had, we can observe, explore, discover and synthesize in didactic frameworks what will later become systems for the benefit of all. The proposal of this workshop is precisely to expose one of those products, a didactic method of analytical reading without staff, which addresses and solves the specific preparatory problems both for the development of the practice of sight-singing (outer and then inner), as well as in the construction of the syntactic axis related to the development of analytical skills from the parameter of pitch. This didactic approach presents two syntactic levels: a structural one, which constitutes the harmonic plane represented through a perfect major/minor triad (skips), and a functional one, what we call 'relational', constituted by passing notes, neighbor notes and appoggiaturas (steps), which by opposition emphasize the structural sounds. Furthermore, in this proposal one can recognize the reconfiguration of several elements and concepts already contributed, such as the methodological contributions of Erwin Gordon¹, or instrumental aspects such as the exclusive use of the voice and the development of Zoltán Kodály's inner singing² (with all its

---

¹ Gordon, E.E. (2011). *Roots of music learning theory and audiation*. Chicago.

² Cleland, K., & Fleet, P. (Eds.). (2021). *The Routledge Companion to Aural Skills Pedagogy: Before, In, and Beyond Higher Education* (1st ed.). London.

resonances in embodied musical cognition³), but the singularity of the procedure lies in the analytical focus of the syntactic functions⁴.

Keywords: Music notation, Music literacy, Inner singing, Music syntax, Didactic framework.

FEDERICO ECKHARDT (federicoeckhardt@gmail.com) (1981, Argentina) is a researcher, theoretician and, mainly, a music educator. He graduated in composition at the National University for the Arts (UNA) in Buenos Aires, Argentina, with Guillermo Pozzati and Eduardo Checchi, and he studied piano with Néstor Zulueta and Paula Peluso. He attended post-graduated seminars about different areas such as music analysis, ancient music and music notation among others. He is professor of Music Analysis, General History of Music, Counterpoint, Fugue, Musical Theory and Ear training in the Music Department of UNA, and also developed an extensive pedagogical experience with teenagers as a music teacher in High schools as well as professor in Specialized didactics in some conservatories. He gave lectures and published papers in different academic conferences and congresses. His research interests include areas such as experimental aesthetics, music pedagogy and emotions, the digital paradigm and the composition, and music narrative, form and teleology.

---

³ López-Cano, R. (2013) «El error de Descartes y las tres venganzas de René. Introducción al Dossier Cognición Musical Corporeizada». *Epistemos. Revista de Estudios en Música, Cognición y Cultura*, 2, 9-21. Buenos Aires.

Shifres, F. (2015). «El pensamiento musical en el cuerpo». *Epistemos. Revista de Estudios en Música, Cognición y Cultura*, 3, 45-56. Buenos Aires.

⁴ Molina, E. (2003). «La lectura a primera vista y el análisis». *Música y educación*, 54, 71-89. Madrid.

MILOŠ ZATKALIK (Serbia)

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

**TELEOLOGICAL STRATEGIES OF NON-TONAL
MUSIC: THE CASE OF LUTOSLAWSKI
(WITH HEIDEGGER WAITING FOR HIS TURN)**

The concept of *telos* (end, purpose) is deeply rooted in European thought, with rich and diverse applicability. In (at least Western) music, given its temporal and processual nature, teleological issues merit a privileged position. Of particular interest are teleological strategies in music outside functional tonality, without the cadence as an a priori goal of musical motion. In my previous research, I have tried to identify types of goal, and to define conditions under which goal-directed motion takes place. I proposed the “completion model” as a teleological strategy: the goal is defined as the exhaustion of all entities within a given “family of entities”, i.e. all pitch classes from the chromatic total; all possible transpositions of a given set, all interval classes etc.

Starting from these premises, the present paper examines the first movement of the Second Symphony by Lutoslawski, and his Concerto for Cello and Orchestra. The structure of the former is based on the alternation of passages containing the 12-tone aggregate (episodes) and those containing the all-combinatorial hexachord 012678 (refrains). Such a description could easily suggest the absence of directed motion, since both collections are characterized by a high level of entropy. I will try to demonstrate how the piece nonetheless creates a sense of direction, arrival and closure, owing primarily to the specific procedures in the domain of pitch organization, and in particular the treatment of the hexachord. Namely, the hexachord is transposed with each recurrence; there are six possible transpositions, and the projected goal is the exhaustion of all possible transpositions. Similar, but more diverse and complex is the situation in the Concerto. We will discover sop-

histicated procedures of establishing goals, moving towards and away from them, creating and denying the sense of arrival.

Unlike in tonal music, however, all these procedures have little perceptual value. I will follow the ontological implications of this difference. I observe the ontological status of an artwork as two-fold: both as a being existing in the same world as we do, and as a world unto itself which we can recognize as isomorphous to the world we live in. Invoking concepts from the philosophy of Martin Heidegger, I discuss how the strife between earth and world (concealing-revealing) plays out differently in these two musical languages. Furthermore, comparing the ontological status of musical entities in tonal music (e.g. sonata theme), with the Lutoslawski one (hexachord, sound masses), we conclude that in the former, it would be viable to talk about *Dasein*. In the latter, we are closer to the mode of being he calls technicity, where beings, *Dasein* included, can be turned into resource. Finally, I contend that a tonal composition usually demonstrates how teleology works. Lutoslawski forces us, or invites us to become teleological.

Keywords: Teleology, Lutoslawski, Heidegger.

MILOŠ ZATKALIK (mzatkali@eunet.rs) a composer and music theorist, professor at the University of Arts in Belgrade. For several years visiting professor at universities in Novi Sad, Kragujevac and Banjaluka (Bosnia and Herzegovina). Lectured by invitation at universities in Canada, Norway, Germany, the USA, Slovenia and Australia. Research interests include analysis of 20th-century music; relationships between music and other arts; psychoanalytic aspects of music analysis. Recent publications include a book on post-tonal prolongation.

МУЗИЧКА ПЕДАГОГИЈА MUSIC PEDAGOGY

САША ПАВЛОВИЋ (Република Српска, БиХ)
МЛАДЕН МАТОВИЋ (Република Српска, БиХ)
МАТИЈА АНТОНИЋ (Република Српска, БиХ)
Академија умјетности у Универзитета у Бањој Луца

МУЗИЧКО–ПЕДАГОШКА ДЕЛАТНОСТ ВЛАДИМИРА С. МИЛОШЕВИЋА У ДРЖАВНОЈ МЈЕШОВИТОЈ УЧИТЕЉСКОЈ ШКОЛИ У РЕАЛНОЈ ГИМНАЗИЈИ У БАЊОЈ ЛУЦИ

Владимир С. Милошевић осим неизмерног доприноса који је дао у домену музичког стваралаштва, репродукције музике, етномузикологије и организације музичког живота у Бањој Луци оставио је неизбрисив траг и у области музичке педагогије. Своју педагошку делатност започео је школске 1927/28. године као привремени предметни наставник предмета *Историја, Пјевање и Свирање* у Државној мјешовитој учитељској школи а завршио службовање 1953. године као наставник виолине, теорије музике и солфеђа у Музичкој школи у истом граду. У периоду од 1941. до 1946. године био је ангажован као наставник предмета *Певање* у Првој мушкој гимназији у Нишу. Предмет истраживања овог рада је музичко-педагошка делатност Милошевића у Државној мјешовитој учитељској школи и Реалној гимназији у Бањој Луци с циљем даље реконструкције и расветљавања његове педагошке личности и делатности. Повод за истраживање је недавно откривен документ, рукопис једног од ученика Милошевића, у коме је приказан његов педагошки рад у Државној мјешовитој учитељској школи. Осим наведеног документа, за даљи рад на расветљавању педагошке делатности Милошевића у наведеним школама коришћени су примарни извори, приватна архивска грађа и писани историј-

ски извори о школама у којима је Милошевић био запослен и о његовој делатности у оквиру истих. Осим педагошког рада, биће приказан и кратак осврт на Милошевићев рад и допринос развоју школских музичких ансамбала на територији града Бањалуке.

Кључне ријечи: Владимир Милошевић, Учитељска школа, Реална гимназија, Бања Лука, музичка педагогија.

САША ПАВЛОВИЋ (sasa.pavlovic@au.unibl.org) редовни професор, шеф Катедре за солфеђо и музичку педагогију на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци. Дипломирао и магистрирао је на Академији умјетности у Бањој Луци на одсеку за општу музичку педагогију под менторством др Зориславе М.Васиљевић. Докторску дисертацију под називом *Моућности примене информационо-комуникационе технологије у настави музичкој описмењавања* одбранио је на Академији умјетности под менторством проф. др Гордане Стојановић. Аутор је већег броја научних и стручних радова из области музичке педагогије, примера за такмичења музичких школа као и великог броја музичких аранжмана за разне саставе и позоришне представе. Реализатор је бројних педагошких и уметничких пројеката и члан жирија на различитим музичким фестивалима и такмичењима у земљи и иностранству. Поред наведеног, у својству уметничког руководиоца етно групе „Ива“, клавијатуристе и аутора музичких аранжмана реализовао је велики број концерата у земљи и иностранству. Као музички полипрагматик добитник је бројних награда и друштвених признања.

МЛАДЕН МАТОВИЋ (mladen.matovic@au.unibl.org) ванредни професор. Дипломирао и магистрирао је на Академији умјетности у Бањој Луци на одсеку за општу музичку педагогију под менторством др Гордане Стојановић. Аутор је више научних и стручних радова из области Методике општег музичког образовања, те рецензент, аутор и коаутор основношколских уџбеника музичке културе у Републици Српској. Компоновао је више од три стотине наслова умјетничке, примјењене, популарне, као и музике за дјецу. Од 2004. године диригент је женског камерног хора „Бањалучанке“. До сада је као композитор и диригент учествовао на преко педесет музичких фестивала у земљи и иностранству освојивши укупно 48 награда и више друштвених признања. Један је од утемељивача и директор фестивала дјечијег музичког стваралаштва Босне и Херцеговине „Мали композитор“, јединог дјечијег фестивала са упориштем у званичном Наставном плану и програму за основну

школу, који се у партнерству са УНИЦЕФ-ом организује у Бањалуци од 2007. године. Званични је представник Republike Srpske Босне и Херцеговине у Свјетском хорском савјету (World Choir Council).

МАТИЈА АНТОНИЋ (matija.antonici@au.unibl.org) виши асистент, секретар Катедре за солфеђо и музичку педагогију Академије умјетности Универзитета у Бањалуци. Мастер рад под називом „Домаћи задатак са становишта наставе солфеђа“ (ментор др Саша Павловић, ред. проф.) је одбранио 14.04.2021. год. на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци. Од 2021. године изабран је у звање вишег асистента за предмете Солфеђо и Методика солфеђа. Поред наведеног, помоћник је умјетничког руководиоца црквеног хора СПД Јединство Бања Лука, члан је академског хора Керубини, пише аранжмане за дјечје хорова. Свој први научно-истраживачки рад под називом „Задаци из теорије музике са становишта Блумове таксономије“ заједно са професором Сашом Павловићем издао је 2021. године. Аутор је примјера за такмичења из солфеђа основних и средњих музичких школа широм Републике Српске.

SAŠA PAVLOVIĆ (Republic of Srpska, BiH)

MLADEN MATOVIĆ (Republik of Srpska, BiH)

МАТИЈА АНТОНИЋ (Republic of Srpska, BiH)

MUSIC AND TEACHING ACTIVITIES OF VLADIMIR S. MILOŠEVIĆ IN THE STATE MIXED TEACHER'S SCHOOL AND REAL GYMNASIUM IN BANJA LUKA

Vladimir S. Milošević Apart from the immense contribution he made in the field of musical creation, music reproduction, ethnomusicology and the organization of musical life in Banja Luka, Milošević also left an indelible mark in the field of music pedagogy. He started his teaching activity in the school year 1927/28 as a temporary subject teacher of History, Singing and Playing at the State Mixed Teachers' School, and ended his service in 1953 as a teacher of violin, music theory and solfege at the Music School in the same city. In the period from 1941 to 1946, he was engaged as

a teacher of the subject Singing at the First Boys' Gymnasium in Niš. The subject of research in this paper is the musical and pedagogical activity of Milošević in the State Mixed Teacher's School and the Real Gymnasium in Banja Luka with the aim of further reconstruction and elucidation of his pedagogical personality and activity. The reason for the research is a recently discovered document, the handwriting of one of Milošević's students, in which his pedagogical work at the State Mixed Teachers' School is shown. Apart from the mentioned document, primary sources, private archival materials and written historical sources about the schools where Milošević was employed and about his activities within them were used for further work on elucidating Milošević's pedagogical activity in the mentioned schools. In addition to pedagogical work, a brief overview of Milošević's work and contribution to the development of school musical ensembles in the territory of the city of Banja Luka will be presented.

Keywords: Vladimir Milošević, Teacher's School, Real Gymnasium, Banja Luka, music pedagogy.

SAŠA PAVLOVIĆ (sasa.pavlovic@au.unibl.org) PhD, full professor, head of the Department for solfeggio and music theory at the Academy of Arts, University of Banja Luka. At this institution, he also obtained his Bachelor and Master degrees under the mentorship of Zorislava M. Vasiljević. He defended his doctoral thesis entitled "The Possibilities of Implementing Information and Communication Technology in the Teaching of Musical Literacy" at the Academy of Arts of the University of Banja Luka, under the mentorship of Prof. Dr. Gordana Stojanovic. He is the author of numerous scientific and professional papers in the field of music pedagogy, tests for music school competitions, and music arrangements for various ensembles and theater performances. He has been the implementor of many projects in the field of pedagogy and art, and member of the jury in a variety of music festivals and competitions in his country and abroad. Finally, besides being the art director of ethno group „Iva“, he is the pianist and music arranger of all its songs which were performed in lots of concerts here and abroad. As a music polymath, he received plenty of rewards and recognition.

MLADEN MATOVIĆ (mladen.matovic@au.unibl.org) MPhil, associate professor. At this institution, he also obtained his Bachelor and Master degrees under the mentorship of Gordana Stojanović. Author of several academic papers on Methods of General Music Education, and also a reviewer, author and co-author of primary school music education textbooks in the Republic of Srpska. He has composed more than 300 works of artistic, applied and popular music, as well as the music for children. He is the conductor of the female chamber choir "Banjalućanke" since 2004. By now, he participated as a composer and conductor on more than 50 music festivals in Bosnia and Herzegovina and won 48 prizes in total and several society recognitions. He is one of the founders and the director of the Bosnia and Herzegovina Festival of children's musical creativity "Mali kompozitor" ("The Young Composer"), the only children's festival who bases on the official primary school curriculum, and which has been co-organised with UNICEF in Banja Luka since 2007. He is an official representative of Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina in the World Choir Council.

MATIJA ANTONIĆ (matija.antonc@au.unibl.org) senior assistant, secretary of the Department for solfeggio and music theory at the Academy of Arts, University of Banja Luka. Master's thesis entitled *Homework from aspect of solfeggio teaching* (mentor PhD Saša Pavlović) he defended at the Academy of Arts of the University of Banja Luka (2021). Since 2021, he has been in the position of senior assistant for the subjects Solfeggio and Methodology of Solfeggio. In addition to the above, he is the assistant artistic director of the church choir SPD Jedinstvo Banja Luka, a member of the academic choir Kerubini, writes arrangements for children's choirs. In 2021, he published his first scientific research paper entitled *Tasks in music theory from the aspect of Bloom's taxonomy* together with Professor Saša Pavlović. He is the author of examples for solfeggio competitions in primary and secondary music schools throughout the Republic of Srpska.

ИЗАЗОВИ У САВРЕМЕНОЈ МУЗИЧКОЈ ПЕДАГОГИЈИ – УНИВЕРЗАЛНО НАСПРАМ ИНОВАТИВНОГ

Определивши се за тему изазови у савременој музичкој педагогији, сузили смо предмет дискусије на однос универзалног и иновативног. Разлог томе јесте тражење адекватног оквира саопштења у складу са темом у којој је кључна реч *изазови*. Размишљања, ставови и питања која могу подстаћи дискусију изнесени у овом раду према базичном научном одређењу припадају музичкој педагогији, а можемо их даље одредити и као ужу научну област Методике наставе солфеђа, или у ширем смислу Методике наставе музичке писмености. Садржај рада се ослања на претходна истраживања и емпирију кроз наставну праксу у трајању од 30 година, а са циљним групама професионалног и општег музичког образовања свих нивоа школовања. Такође, коришћена је историјска метода са анализом садржаја извора историјских садржаја и метода теоријске анализе са анализом садржаја као и сагледавање методологије педагошких истраживања уз неизбежну адаптацију у оквиру наставе солфеђа/музичке писмености. Кроз сагледавање највећег изазова – како спојити науку и музику, а затим и како приказати наставну праксу према критеријумима научног саопштења, кроз неколико примера у складу са критеријумима о обиму конференцијског рада, закључујемо, уз увек отворену могућност дискусије, да суштински критеријум јесте, био је и биће – смисао кроз употребљивост, потенцијал развоја и служење општем добру. Другим речима проналажење иновативних начина да се саопшти универзално кроз оптималну варијанту делања у стварности у којој живимо и радимо.

Кључне ријечи: музичка педагогија, методика наставе солфеђа/музичке писмености, методологија научног саопштења, универзално, иновативно.

АЛЕКСАНДРА МИЛЕТИЋ (aleksandra.miletic@fmu.bg.ac.rs). Од 2014. до 2021. године била је ванредни професор на Учитељском факултету Универзитета у Београду на основним, мастер и докторским студијама из области Методике наставе музичке културе и музичког васпитања. Основне студије Музичке педагогије и магистратуру из Методике наставе солфеђа завршила је на Факултету музичке уметности у Београду, у класи проф. др Зориславе М. Васиљевић. Докторску дисертацију *Интеграција традиционалне и класичне музичке образовања у настави музичке писмености* одбранила је 2011. године на Учитељском факултету у Београду. Предавала је теоријске предмете у Средњој музичкој школи „Стеван Мокрањац“ у Краљеву (1993-2014). У овој школи основала је етномузиколошки одсек (2004/05), укључујући и експерименталну наставу у оквиру предмета *Тонске основе српске музичке наслеђа*. Објавила је монографију *Од народних традиционалних основа до дур-мол система у настави музичке писмености* и научне радове из области музичке писмености, методике наставе солфеђа и музичке културе. Учествовала је на националним и међународним научним скуповима. Аутор је и коаутор уџбеника за солфеђо за основно музичко образовање у Републици Србији и Републици Српској. Аутор је и коаутор више програма за стручно усавршавање наставника у Србији.

ALEKSANDRA MILETIĆ (Serbia)
University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

CHALLENGES IN CONTEMPORARY MUSIC PEDAGOGY – UNIVERSAL VS. INNOVATIVE

Opting for the topic of challenges in contemporary music pedagogy, we narrowed the subject of discussion to the relationship between the universal and the innovative. The reason for this is the search for an adequate framework of the announcement following the topic in which the keyword is the *challenge*. The thoughts, attitudes, and questions that can encourage discussion presented in this paper according to the basic scientific definition as music

pedagogy. It can be further define as a scientific area of Methodology of teaching solfeggio, also Methodology of teaching musical literacy. The content of the work is based on previous research and experience through teaching practice lasting 30 years, with students of professional and general music education at all levels of schooling. Also, we used a historical method with content analysis of historical content sources and a theoretical analysis method with content analysis, as well as a review of the methodology of pedagogical research with inevitable adaptation within the teaching of solfeggio/musical literacy. By looking at the biggest challenge - how to combine science and music, and then how to present the teaching practice according to the criteria of scientific communication, through several examples under the criteria on the scope of the conference work, we conclude, with the always open possibility of discussion, that the essential criterion is, was and being - meaning through usability, development potential and serving the common good. In other words, finding innovative ways to communicate universally through the optimal variant of acting in the reality in which we live and work.

Keywords: music pedagogy, methodology of teaching solfeggio/musical literacy, methodology of scientific communication, universal, innovative.

ALEKSANDRA MILETIĆ (aleksandra.miletic@fmu.bg.ac.rs). She was associate professor at the Teacher Education Faculty, University of Belgrade, teaches on Undergraduate, Master and Doctoral studies in the field of Methodology of teaching music culture and music education from 2014-2021. She finished Undergraduate studies in Music Pedagogy and Master of Arts in Methodology of the Solfeggio at The Faculty of Music Arts in the class of Zorislava M. Vasiljevic. She defended her doctoral thesis – *Integration of traditional and classical music education in teaching music literacy* in 2011 at the Faculty of Teacher Education in Belgrade. Her previous work involves teaching theoretical music subjects in Music High School "Stevan Mokranjac" in Kraljevo (1993–2014). In this school she has founded Ethnomusicology section (2004/05), and also experimental teaching within the subject Tone basics in Serbian musical heritage. She

has published a monograph called *From folk tonal basics to dur-mol systems in teaching music literacy* and scientific papers on musical literacy, methodology of solfeggio and music culture. She has participated in national and international scientific gatherings. She is the author and co-author for Solfeggio textbooks for Primary music education in The Republic of Serbia and Republic of Srpska. Furthermore, she is the author and co-author of several courses for teachers' advanced training in Serbia.

МИЛИЦА ЈОВАНОВИЋ (Србија)

ЈЕЛЕНА ЦВЕТКОВИЋ ЦРВЕНИЦА (Србија)

Универзитет у Нишу, Факултет уметности

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ ПРЕДМЕТА СОЛФЕЂО У САВРЕМЕНОМ ВИСОКОШКОЛСКОМ МУЗИЧКОМ ОБРАЗОВНОМ ПРОСТОРУ

Савремена музичка педагогија свакодневно се суочава са новом образовном реалношћу у којој доминантно место заузима стручно оспособљавање студената у складу са захтевима и потребама музичког тржишта. Као одговор на савремене образовне захтеве и трендове запошљивости долази до модернизације курикулума кроз увођење студијских програма који пружају знања и вештине као алат који може одговорити потребама радних позиција будућности (студијски програми: музичка продукција, мултимедијална продукција, дизајн звука, музика у медијима, музичке комуникације, популарни жанрови). У раду се разматра богат ресурс компетенција које наставни предмет Солфеђо нуди сваком појединцу те потенцијал за стицање вештина које се стичу континуираном наставом солфеђа. Указује се на могућност стицања мултидисциплинарне структуре знања што у крајњем исходу може помоћи креаторима универзитетских наставних планова и програма савремене музичке педагогије. Разматрају се главне одредбе савремене наставе солфеђа и захтеви на које у форми-

рању комплетне музичке личности овај предмет мора одговорити. Уједно рад омогућава да се идентификује и теоријски поткрепи систем захтева и норми трансформисаног савременог музичког образовања, у правцу усавршавања и вишеслојног стручног оспособљавања студената у складу са захтевима времена и потребама музичког тржишта. Сврха овог рада је да подвуче важност солфеђа за професионални музички развој и истражи потенцијал овог предмета у савременим студијским програмима.

Кључне ријечи: солфеђо, савремена музичка педагогија, студијски програми, професионални музички развој.

МИЛИЦА ЈОВАНОВИЋ (milica.jovanovic37@yahoo.com) мастер Теоретичар уметности, асистент за ужу научну област – Солфеђо на Факултету уметности Универзитета у Нишу и студент докторских академских студија на ФМУ у Београду. Учесник је научних скупова у Црној Гори и Србији, аутор и коаутор радова из области музичке педагогије. Добитник је Октобарске награде града Лесковца за изузетне резултате остварене током школовања на Факултету уметности у Нишу, као и за развој и промоцију музичке уметности у Лесковцу (2017). Стипендиста *Досићеја* фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта Републике Србије, као и Фонда за младе таленте Канцеларије за младе града Лесковца на основним и мастер студијама. Полазник семинара о рецензирању за истраживаче у организацији Центра за промоцију науке (2020). Члан организационог одбора Националног научног скупа са међународним учешћем *Балкан Арџ Форум – БАРТФ*.

ЈЕЛЕНА ЦВЕТКОВИЋ ЦРВЕНИЦА (lesnjakjelena@gmail.com) Професор Солфеђа и Методике наставе солфеђа на студијским програмима Извођачке уметности и Музичка теорија на основним и мастер академским студијама Факултета уметности Универзитета у Нишу. Редовни професор, доктор дидактичко-методичких наука, и шеф Катедре за солфеђо на Факултету уметности Универзитета у Нишу. У периоду од 2016. до 2019. године главни и одговорни уредник националног часописа „Артефакт“ Факултета уметности Универзитета у Нишу. Аутор и коаутор бројних чланака, учесник научних скупова у Србији, Републици Српској, Македонији, Хрватској, Бугарској, Румунији, Немачкој, Словенији, Црној Гори. Објавила је монографију и уџбеник у издању

Факултета уметности у Нишу и Центра САНУ. Аутор је и модератор акредитованих семинара ЗУОВ-а за стручно усавршавање наставника РС. Рецензент је зборника, уџбеника, приручника, научних радова у домаћим и међународним часописима и зборницима. Добитник је две Октобарске награде Града Лесковца и Светосавске повеље Града за изузетан допринос у области културе.

MILICA JOVANOVIĆ (Serbia)

JELENA CVETKOVIĆ CRVENICA (Serbia)

University of Niš, Faculty of Arts

POSITIONING OF THE SUBJECT SOLFEGGIO IN THE AREA OF CONTEMPORARY HIGHER MUSIC EDUCATION

Contemporary music pedagogy is confronted on a daily basis with a new educational reality in which the dominant place is occupied by professional training of students in accordance with the demands and needs of the music market. In response to modern educational requirements and employability trends, the curriculum is being modernized through the introduction of study programs that provide knowledge and skills as a tool that can meet the needs of future job positions (study programs: music production, multimedia production, sound design, music in the media, music communications, popular genres). The paper discusses the rich resource of competences that the subject of Solfeggio offers to each individual and the potential for acquiring skills that can be acquired through continuous teaching of Solfeggio. The possibility of acquiring a multidisciplinary structure of knowledge is pointed out, which can in the final outcome help the creators of university curricula and programs of contemporary music pedagogy. The main provisions of contemporary solfeggio teaching and the requirements to which this subject must respond in the formation of a complete musical personality are discussed. Simultane-

ously, the paper enables to identify and theoretically support the system of requirements and norms of transformed contemporary music education, in the direction of improvement and multi-level professional training of students in accordance with the requirements of the time and the needs of the music market. The purpose of this paper is to underline the importance of solfeggio for professional musical development and explore the potential of this subject in contemporary study programs.

Keywords: solfeggio, contemporary music pedagogy, study programs, professional musical development.

MILICA JOVANOVIĆ (milica.jovanovic37@yahoo.com) Master Theoretician of Art, assistant for a narrower scientific field - Solfeggio at the Faculty of Arts, University of Nis and student of doctoral academic studies at FMA in Belgrade. Participant in scientific meetings in Montenegro and Serbia, author and co-author of papers in the field of music pedagogy. Winner of the October Award of the city of Leskovac for exceptional results achieved during studies at the Faculty of Arts in Nis, as well as for the development and promotion of musical art in Leskovac (2017). Scholarship recipient of the *Dositej* Fund for Young Talents of the Ministry of Youth and Sports of the Republic of Serbia, as well as the Fund for Young Talents of the Office for Youth of the City of Leskovac, for undergraduate and master's studies. Participant of the peer review seminar for researchers organized by the Center for the Promotion of Science (2020). Member of the organizing committee of the National Scientific Meeting with the international participation *Balkan Art Forum - BARTF*.

JELENA CVETKOVIĆ CRVENICA (lesnjakjelena@gmail.com) Professor of Solfeggio and Methodology of Solfeggio teaching at the study programs of Performing Arts and Music Theory at the undergraduate and master academic studies of the Faculty of Arts, University of Nis. Full professor, doctor of didactic-methodical sciences, and head of the Department of Solfeggio at the Faculty of Arts, University of Nis. In the period from 2016 to 2019, editor-in-chief of the national magazine "Artefact" of the Faculty of Arts, University of Nis. Author and co-author of numerous articles, participant of scientific meetings in Serbia, Republika Srpska, Macedonia, Croatia, Bulgaria, Romania, Germany, Slovenia,

Montenegro. She published a monograph and a textbook published by the Faculty of Arts in Nis and the SASA Center. Author and moderator of accredited seminars of the Institute for the Improvement of Education for the professional development of RS teachers. Reviewer of anthologies, textbooks, manuals, scientific papers in domestic and international magazines and anthologies. Winner of two October awards of the City of Leskovac and the City of Saint Sava Charter for outstanding contribution in the field of culture.

ДРАГАНА ТОДОРОВИЋ (Србија)

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

БРАНКА ИВКОВИЋ-ПЕТРОНИЋ (Србија)

Основна музичка школа „Невена Поповић“ Гроцка, Београд

ЛЕГАТ БОРИВОЈА И НЕВЕНЕ ПОПОВИЋ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ „НЕВЕНА ПОПОВИЋ“

Идеја о формирању легата потекла је 2016. године од наследника једног дела имовине Боривоја и Невене Поповић, господина Васа Гелева, који је значајан део оставштине ове познате српске музичке породице покљонио Основној музичкој школи „Невена Поповић“ у Гроцкој, Београд. Веза која је тада остварена постепено је водила ка реализацији иницијалне идеје, добијајући све већи значај у круговима шире музичке јавности. Године 2018, после одржаног стручног скупа *Свој година од рођења Боривоја Поповића (1918–2018)* под покровитељством Завода за унапређивање образовања и васпитања, успостављена је блиска сарадња између Основне музичке школе „Невена Поповић“ и Факултета музичке уметности у Београду, с циљем обраде легата као важног сегмента истраживања свестране музичко-педагошке делатности Боривоја Поповића. У том смислу, велико професионално залагање исказали су др Бранка Ивковић-Петронић, директор Основне музичке

школе „Невена Поповић“, Мирко Јеремић, музички теоретичар и школски нототекар и др Драгана Тодоровић, професор Факултета музичке уметности. Циљ овог рада је да пружи увид у садржајно богатство легата и његову неоспорну информативну, научну, културну и уметничку вредност. Архивска грађа садржи аутентична сведочанства о животу и раду Боривоја и Невене Поповић: рукописе објављене и необјављене нотне грађе Боривоја Поповића и друге музикалије, фотодокумента, колекционарске збирке, личне предмете Боривоја и Невене Поповић, књижну грађу на нашем и на страним језицима, програме концерата Невене Поповић и друго. У очекивању да ће Легат Боривоја и Невене Поповић ускоро бити и формално отворен, изражавамо велико задовољство што ће вредна баштина коначно бити доступна свим поштоваоцима лика и дела ових проминентних музичких делатника.

Кључне ријечи: Боривоје Поповић, Невена Поповић, легат, историја српске музичке педагогије.

ДРАГАНА ТОДОРОВИЋ (dada2609@yahoo.com) Др Драгана Тодоровић (1968) је на Факултету музичке уметности у Београду дипломирала на Одсеку за општу музичку педагогију (1991), магистрирала (област методика наставе солфеђа, 1995) и одбранила докторску дисертацију (област музичка педагогија, 2022). Професионални ангажман Драгана Тодоровић, осим позиције ванредног професора за ужу научну област Музичка педагогија на Факултету музичке уметности у Београду, обухвата широки аспект активности: аутор инструктивне и методичке литературе за солфеђо; писац бројних научних радова из области музичке педагогије, превасходно методике наставе солфеђа и историје музичке педагогије; предавач на научним скуповима; координатор и реализатор акредитованих семинара из солфеђа као и музичких радионица; дугогодишњи члан жирија и аутор примера на бројним музичким такмичењима; рецензент инструктивне и методичке литературе из солфеђа, методике наставе солфеђа и музичке културе. Драгана Тодоровић је дугогодишњи члан Удружења музичких и балетских педагога Србије, а од 2016. године је ангажована као лиценцирани прегледач и оцењивач рукописа из области Солфеђа и Музичке културе при Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

БРАНКА ИВКОВИЋ-ПЕТРОНИЋ (bigenije@gmail.com) Бранка Ивковић-Петронић рођена је 1979. у Лозници. Дипломирала је на Факултету музичке уметности у Београду на одсеку за Општу музичку педагогију. Магистарске студије из области контрапункта завршила је на Музичкој академији у Источном Сарајеву. Докторирала је из области музичке теорије на Слобомир П Универзитету у Бијељини (Република Српска) на тему *Однос према традицији и баштини у модерном искуству Константина Бабића*. Директор је Основне музичке школе „Невена Поповић“ у Београду. Бранка Ивковић-Петронић је аутор бројних теоријских радова: „Тонални план, модулације и алтеровани акорди у I свесци ДТК Ј. С. Баха“, „Хроматска фантазија и fuga Ј. С. Баха“, „24 прелудијума и фуге оп. 87 Дмитрија Шостаковича“, „Контрапунктски рад у варијацијама и fugaма Бенџамина Бритна на теме Хенрија Персела и Франка Брица“, „Хармонија и дисхармонија у језику Константина Бабића“, „Фолклорни идиом и утицај Стевана Стојановића Мокрањца на стваралаштво Константина Бабића“ и друго. У сарадњи са проф. Мирјаном Живковић, приредила је публикацију *Dixit et salvavi anima theat* – Писана реч Константина Бабића I 2014. године.

DRAGANA TODOROVIĆ (Serbia)

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts

BRANKA IVKOVIĆ-PETRONIĆ (Serbia)

Elementary music school “Nevena Popović” Grocka, Belgrade

THE LEGACY OF BORIVOJE AND NEVENA POPOVIĆ IN THE PRIMARY MUSIC SCHOOL “NEVENA POPOVIĆ”

The idea of forming a Legacy originated in 2016 from the heir of a part of the property of Borivoje and Nevena Popović, Mr. Vasil Gelev, who donated a significant part of the legacy of this well-known Serbian musical family to the Primary music school “Nevena Popović” in Grocka, Belgrade. The connection that was established then gradually led to the realization of the initial idea, gaining more and more importance in the circles of the wider musical public. In 2018,

after the expert meeting *One hundred years since the birth of Borivoje Popović (1918–2018)*, a close cooperation was established between the Primary music school “Nevena Popović” and the Faculty of music in Belgrade, with the aim of processing the Legacy as an important segment of research into the versatile music-pedagogical activity of Borivoje Popović. In this regard, Branka Ivković-Petronić, PhD, director of the Primary music school “Nevena Popović”, Mirko Jeremić, music theorist and school notator. and Dragana Todorović, PhD, professor at the Faculty of music, expressed great professional commitment. The aim of this work is to provide an insight into the rich content of the Legacy and its undeniable informative, scientific, cultural and artistic value. The archive material contains authentic testimonies about the life and work of Borivoje and Nevena Popović: manuscripts of published and unpublished sheet music by Borivoje Popović and other musical works, photo documents, collectibles and more. We expect that the Legacy of these prominent musicians will soon be available to all interested parties.

Keywords: Borivoje Popović, Nevena Popović, Legacy, history of Serbian music pedagogy.

DRAGANA TODOROVIĆ (dada2609@yahoo.com). Dragana Todorović, PhD (1968), graduated from the Department of General music pedagogy at the Faculty of music in Belgrade (1991), received a master’s degree (field of Solfeggio teaching methodology, 1995) and a doctorate (field of Music pedagogy, 2022). Dragana Todorović’s professional engagement, apart from the position of associate professor of Music pedagogy at the Faculty of music in Belgrade, includes a broad aspect of activities: author of instructional and methodical literature for solfeggio; author of numerous scientific works in the field of Music pedagogy; lecturer at scientific conferences; coordinator and organizer of accredited solfeggio seminars and music workshops; long-time member of the jury and author of examples at numerous music competitions; reviewer of instructional and methodical literature in the field of Solfeggio, Methodology of teaching solfeggio and Musical culture. Dragana Todorović is a long-time member of the Association of music and ballet pedagogues of Serbia, and since 2016 she has been engaged as a licensed manuscript examiner and evaluator in the field of Solfeggio and Musical culture at the Ministry of education, science and technological development of the Republic of Serbia.

BRANKA IVKOVIĆ-PETRONIĆ (bigenije@gmail.com)). Branka Ivković-Petronić (1979) was born in Loznica. She graduated at the Faculty of music in Belgrade, department of General music pedagogy. She completed postgraduate studies in the field of counterpoint at the Music academy in East Sarajevo and received doctorate at Slobomir P University in Bijeljina (Republic of Srpska) in the field of music theory on the subject *Relation to tradition and heritage in the modern writing of Konstantin Babić*. Branka Ivković-Petronić works as a director of a Primary music school "Nevena Popović" in Belgrade. She wrote the numerous theoretical works: "Tonal plan, modulations and altered chords in Book I, WTC by J. S. Bach", "Chromatic Fantasy and Fugue by J. S. Bach", "24 Preludes and Fugues Op. 87 by Dmitri Shostakovich", "Benjamin Britten's contrapuntal work in variations and fugues on themes by Henry Purcell and Frank Bridge", "Harmony and disharmony in the language of Konstantin Babić", "Folklore idiom and the impact of Stevan Stojanović Mokranjac on creativity of Konstantin Babić". As the editor, in cooperation with prof. Mirjana Živković, she created a publication *Dixit et salvavi anima meam - The written word of Konstantin Babić I* (2014).

MILENA SRDIĆ (Srbija)

Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti Novi Sad

GOVOR I MUZIČKI RITAM PRIMER DOBRE PRAKSE

Savremena neuronauka i neuropsihologija dugoročno se interesuju za pitanja odnosa kognicije i neurobiologije. Jedno od najmarkantnijih saznanja pomenutih oblasti je da je značenje reči to koje predstavlja osnovno oruđe mišljenja i ima krucijalan značaj za opis psihološke strukture mišljenja u celosti. U našoj sredini akreditovani sistem učenja NTC za predškolce baziran je upravo na postignućima neuronauke (neurobiologije i neuropsihologije) i u svojoj osnovi se oslanja na asocijativno učenje. Početna nastava solfeđa takođe počiva na formiranju automatizama putem asocijacija. Takođe, teorija muzike veliku pažnju poklanja muzičkoj semantici i

semiotici. Otuda je proistekla potreba za svojevrsnom revizijom početne nastave u solfeđu, pa tako i natave ritma. Tako će njena tradicionalna metodčka stremljenja naći svoju potvrdu kroz nove naučne domene.

Početni koraci savladavanja ritmičkih tokova vezani su za najmlađi uzrast, pre zvaničnog početka muzičkog opismenjavanja. Prva iskustva stižu se kroz različite muzičke igre, vezujući muzički ritam za literarni tekst i telesni pokret. Priroda govora maternjeg jezika direktno indukuje prihvatanje muzičkog ritma. Tako se početna nastava najprirodnije oslanja na prozodijska obeležja jezika. Jezičke formule prevedene na muzički ritam su poznate i frekventno zastupljene u udžbeničkoj literaturi. Međutim, metodički postupci savremene nastave zahtevaju stalno usavršavanje i traganje za učinkovitijim rešenjima. „Nijedna metoda ne sme ostati zatvoreni sistem“ (Vasiljević 2001). Pokušaćemo da sagledamo tradicionalne, postojeće veze govora i muzičkog ritma u početnoj nastavi. Takođe, višegodišnje iskustvo iznedrilo je i nova rešenja, procesuirana kroz nastavnu praksu. Novi muzički materijali nude višestruke mogućnosti izbora rešavanja iste problematike. Tako se obezbeđuje široko polje istraživanja, nastava se dinamizira i obezbeđuje motivisanost najmlađih da uče.

Ključne riječi: govor, maternji jezik, muzički ritam, asocijativno učenje.

MILENA SRDIĆ (Srdicmilena73@gmail.com). Milena Srdić muzičko obrazovanje je stekla na FMU Beograd, a diplomirala i magistrirala pod mentorstvom dr Zorislave Vasiljević. Tokom pedagoške karijere radila je u svojoj matičnoj školi „Josip Slavenski“, sa osnovcima i srednjoškolicima. Na magistarskim studijama bila je angažovana kao demonstrator za Metodiku nastave solfeđa u klasi dr Ivane Hrpke. Od 1998. do 2010. godine predavala je na Akademiji umjetnosti u Banja Luci i formirala temelje studijskog programa Muzička Pedagogija. Od 2004. je zaposlena na Akademiji umetnosti Novi Sad. Predaje solfežo i metodiku nastave solfeđa na svim studijskim programima osnovnih akademskih studija. Sarađivala je sa Muzičkom akademijom Cetinje, kao gost profesor dve školske godine. Sada je gost profesor na Akademiji umjetnosti Banja Luka. Bila je šef

katedre za solfeđo i metodike više od decenije, kao i član različitih tela na Univerzitetu u Novom Sadu. Idejni je tvorac projekta „Festival solfeđa“ realizovanog tri godine u kontinutetu. Manifestacija je okupila blizu dve stotine učesnika svih generacija širom Vojvodine. Bila je član Žirija na više solfedističkih takmičenja u Srbiji i regionu. U okviru Festivala Isidor Bajić FIB, predsednik je žirija takmičenja za najmlađe „Mozgalica“. Koautor je aktuelne udzbeničke literature za solfeđo u Republici Srpskoj. 2019. godine Akademija umetnosti Novi Sad je u izdavačku delatnost uvrstila univerzitetski priručnik, „Zbirka za Solfeđo“ autora Milene Srdić. Tokom pedagoške karijere učestvovala je na više međunarodnih stručnih simpozijumima, kao izlagač, pozvani predavač i mentor. Uporedo sa univerzitetskom delatnošću, bavi se savremenom i popularnom muzikom. Kao solista nastupala je u projektu horskog teatra Damar, sa Simfonijskim orkestrom 2021, kamernim sekstetom Libertango iz Bamja Luke, Rok Simfonijom Banja Luka, „Majrina“ duom.

MILENA SRDIĆ (Serbia)

University of Novi Sad, Academy of Arts Novi Sad

SPEECH AND MUSICAL RHYTHM AN EXAMPLE OF GOOD PRACTICE

Contemporary neuroscience and neuropsychology have a long-term interest in the relationship between cognition and neurobiology. One of the most striking discovery of the mentioned areas is that the meaning of words is the basic tool of thinking and is of crucial importance for the description of the psychological structure of thinking on the whole. In our environment, the licensed NTC learning system for preschoolers is based precisely on the achievements of neuroscience (neurobiology and neuropsychology) and is based on associative learning. The initial teaching of solfeggio is also based on the formation of automatisms through associations. Also, music theory pays great attention to musical semantics and semiotics. Hence, the need for a kind of revision

of the initial lessons in solfeggio, and thus of rhythm. Thus, her traditional methodological aspirations will find their confirmation through new scientific domains.

The initial steps of mastering rhythmic course are related to the youngest age, before the official beginning of musical literacy. The first experiences are gained through various musical games, linking the musical rhythm to the literary text and body movement. The nature of speaking the mother tongue directly induces the acceptance of musical rhythm. Thus, initial teaching most naturally relies on the prosodic features of the language. Language patterns translated to musical rhythm are well-known and frequently represented in textbook literature. However, the methodical procedures of modern teaching require constant improvement and the search for more effective solutions. "No method must remain a closed system" (Vasiljević 2001). We will try to look at the traditional, existing connections between speech and musical rhythm in the initial grades. Also, many years of experience have given new solutions, processed through teaching practice. New musical materials offer multiple options for solving the same problem. In this way, a wide field of research is provided, teaching becomes more dynamic and the youngest are motivated to learn.

Keywords: speech, mother tongue, musical rhythm, associative learning.

MILENA SRDIĆ (Srdicmilena73@gmail.com). Milena Srdić received her music education at the FMU Belgrade, and graduated with a master's degree under the mentorship of PhD Zorislava Vasiljević. During her teaching career, she worked at her home school "Josip Slavenski", with elementary and high school students. During her post bachelor studies, she was engaged as assistant for Solfeggio Teaching Methods in PhD Ivana Hrpka's class. From 1998 to 2010, she taught at the Academy of Arts in Banja Luka and formed the basics of the Music Pedagogy study program. Since 2004, she has been employed at the Novi Sad Academy of Arts. She teaches solfeggio and the methods of teaching solfeggio in all study programs of bachelor academic studies. She collaborated with the Cetinje Music Academy as a guest professor for two school years. Now, she is a

guest professor at the Academy of Arts Banja Luka. She was the Head of the Department of solfeggio and methods for more than a decade, as well as a member of various organizations at the University of Novi Sad. Milena is the creator and supervisor of the "Festival of Solfeggio" project, realized for three consecutive years. The event gathered close to two hundred participants of all generations throughout Vojvodina. She was a member of the Jury at several solfeggio competitions in Serbia and the region. She is the co-author of current learning books for solfeggio in the Republic of Srpska. In 2019, the Novi Sad Academy of Arts included the university practice book, "Collection for Solfeggio" by Milena Srdić, in its publishing activities. During her teaching career, she participated in several international professional symposia, as an exhibitor, invited lecturer and mentor. Along with university activities, she is involved in contemporary and also popular music. She has performed several times by invitation as a soloist in first performed choir movement performance Damar, with the 2021 Symphony Orchestra, the Libertango chamber sextet from Banja Luka, the Banja Luka Rock Symphony, and the "Majrina" duo.

IVANA HRPKA VEŠKOVAC (Srbija)

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti

MUZIČKI KLJUČEVI U FRANCUSKOJ LITERATURI ZA SOLFEĐO – OD TEORIJE DO IGRE

Pre nekoliko vekova, na audiciji za profesora solfeđa na Konzervatorijumu u Parizu jedan od osnovnih uslova konkursa glasio je da se „od kandidata očekuje potpuno vladanje muzičkim ključevima koje će prezentovati kroz pevanje uz klavirsku pratnju.“ Da li je ovo bio inicijalni momenat u razvoju francuske literature za solfeđo koja je decenijama kasnije i kroz više vekova veliku pažnju i znatan deo sadržaja posvećivala ovom elementu muzičke pismenosti? Polazna istraživanja pokazuju da je primetan veliki korak u sistematizaciji rada u segmentu savladavanja muzičkih ključeva u literaturi za solfeđo, počevši od priručnika za teoriju muzike koji

su obeležili period XIX veka, preko pedagoške literature za solfeđo koja je egzistirala u prvih devet decenija XX veka i napokon, do poslednje Reforme muzičkog obrazovanja koja je uticala na dalji razvoj francuske literature za solfeđo od kraja XX veka, kada je primetan veliki zaokret u tretmanu muzičkog sadržaja. Imajući na umu dosadašnje premise, rad je posvećen razmatranju istorijskih činjenica koje se odnose na pitanje značaja egzistencije sedam muzičkih ključeva u literaturi za solfeđo u svetlu današnjih potreba razumevanja ovog jezika muzičkog pisma. U tom smislu, istraživanja u predloženoj temi rada trebalo bi da osvetle prostor za dalje implementacije ovog sadržaja u programima savremene nastave solfeđa.

Ključne riječi: muzički ključevi, solfeđo, francuska literatura, teorija, igra.

IVANA HRPKA VEŠKOVAC (i.hrpka@hotmail.com). Dr Ivana Hrpka Veškovic diplomirala je na Odseku za opštu muzičku pedagogiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu (1986). Zvanje magistra stekla je 1991. godine. Doktorsku tezu „Iskustva i metode francuske i bugarske škole solfeđa – analize i razmatranja“ odbranila je 2002. godine (FMU Beograd). Kao student poslediplomskih studija nagrađena je Srebrnom medaljom Univerziteta umetnosti u Beogradu. Od 1986. godine na FMU u Beogradu predaje Solfeđo i Metodiku nastave solfeđa, od školske 2018/2019. godine i obavezni predmet na master akademskim studijama Metodika nastave teorije muzike. Učesnik je međunarodnih naučnih skupova, simpozijuma, kao i pedagoških foruma. Osnovno opredeljenje u naučno-istraživačkom radu usmerila je ka proučavanju istorijskih muzičko-pedagoških tokova i oformljenih škola solfeđa u znamenitim evropskim centrima. Pored toga, bavi se istraživanjima vezanim za mogućnost implementacije inostranih ideja, metoda i sistema u savremenoj srpskoj nastavi solfeđa. Objavila je knjigu Praktikum za solfeđo – Melodika: pevanje i diktat.

MUSICAL KEYS IN THE FRENCH LITERATURE FOR SOLFEGGIO - FROM THEORY TO GAME

Several centuries ago, at the audition for a solfeggio professor at the Conservatoire in Paris, one of the basic conditions of the competition was that "the candidate is expected to have a complete mastery of the musical keys, which he will present through singing with piano accompaniment." Was this an initial moment in the development of French literature for solfeggio which, decades later and through several centuries, devoted great attention and a considerable part of its content to this element of musical literacy? Preliminary research shows that a big step in the systematization of work in the segment of mastering musical keys in the literature for solfeggio is noticeable, starting with the manuals for music theory that marked the period of the 19th century, through the pedagogical literature for solfeggio that existed in the first nine decades of the 20th century, and finally , until the last Reform of music education that influenced the further development of French literature for solfeggio from the end of the 20th century, when a big turn in the treatment of musical content was noticeable. Bearing in mind the previous premises, the paper is devoted to the consideration of historical facts related to the question of the significance of the existence of seven musical keys in the literature for solfeggio in the light of today's needs for understanding this language of musical writing. In this sense, the research in the proposed topic of the work should illuminate the space for further implementation of this content in contemporary solfeggio teaching programs.

Keywords: musical keys, solfeggio, French literature, theory, game.

IVANA HRPKA VEŠKOVAC (i.hrpka@hotmail.com). Ivana Hrpka Veškovic, PhD, graduated from the Department of General Music Pedagogy at the Faculty of Music in Belgrade (1986). The master's degree was acquired in 1991. She defended her doctoral thesis "Experiences and Methods of the French and Bulgarian Solfeggio Schools - Analyzes and Considerations" in 2002. As a student of postgraduate studies, she was awarded the Silver Medal of the University of Arts in Belgrade. Since 1986 she has been working at FMU in Belgrade (courses: Solfeggio and Methods teaching solfeggio, from school year 2018/2019 and obligatory subject to Master Academic Studies Methodology of Teaching Music Theory. She is a participant in international scientific conferences, symposiums, and pedagogical forums. Her main focus in scientific research was directed towards the study of historical musical pedagogical flows and the established solfeggio schools in the famous European centers. In addition, she deals with research related to the possibility of implementing foreign ideas, methods and systems in contemporary Serbian teaching of solfeggio. She has published a book: Practicum for solfeggio - Melody: singing and dictation.

LIVIJA JOVIČIĆ (Srbija)

ELIZABETA VIDICKI (Srbija)

Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti Novi Sad

INTONIRANJE INTERVALA U SAVREMENOJ NASTAVI SOLFEĐA – PREVAZIĐENOST ILI NEOPHODNOST

Od osnivanja Akademije umetnosti u Novom Sadu nastavnim programom na predmetu Solfeđo predviđen je rad na razvijanju intervalskog načina muzičkog mišljenja na svim studijskim programima i nivoima studija. Ovom segmentu nastave najviše je doprinela dugogodišnji profesor, Dorina Radičeva, koja je dala pečat zbirkom „*Intoniranje intervala*“. Mora se istaći da pristup Radičeve nije baziran na opažanju i reprodukovanju intervala kao akustičkih fenomena iznedrenih iz atonalne melodike. Autorka ekcplcitno

naglašava da je polazna tačka tonalnost, odnosno, funkcionalni način mišljenja, koji se dalje usmerava ka vantonalnim okvirima. Ovakvim pristupom postiže se fuzija funkcionalnog mišljenja višeg, Hidemitovskog tipa, i intervalskog, konceptualno akustičkog. Rezultat kombinovanog, tonalnog i vantonalnog pristupa istovremeno, ogleđa se u osposobljenosti sluha da, nakon temeljne analize muzičkog sadržaja, sagleđa najadekvatnija rešenja u odnosu na melodijsku konfiguraciju i njen eventualni latentno harmonski plan.

Oslanjajući se na tekovine pristupa radu na intoniranju intervala, a u cilju osavremenjivanja nastave solfeđa, javila se potreba za revizijom pomenutog priručnika, s tendencijom prilagođavanja tematskog sadržaja novim nastavnim trendovima. Najveći pomak usmeren je ka pripremnim oblicima rada koji su, zasnivajući se na fundamentalnim zakonostima tonaliteta s jedne, i akustike, s druge strane, metodički preciznije sistematizovani. Nakon detaljnih pripremnih metodičkih uputstava dalje aktivnosti usmerne su ka utvrđivanju stečenih slušnih predstava putem melodijskih primera objedinjujući sve načine i pristupe muzičkom fenomenu koji je predmet obrade. Ovim radom želimo da ukažemo na značaj rada na intervalima ilustracijom odabranih pripremnih oblika rada, kao i melodijskih primera namenjenih izvođenju *a prima vista*.

Ključne riječi: Intoniranje intervala u savremenoj nastavi solfeđa–prevaziđenost ili neophodnost.

LIVIJA JOVIČIĆ (livjovcic@gmail.com). Livija Jovčić je vanr. prof. na Akademiji umetnosti Univerziteta u Novom Sadu, gde predaje predmete Solfeđo i Metodika nastave solfedja. Diplomirala je kompoziciju kao poslednji student akademika Rudolfa Bručija, 1998. godine. Magistrirala je 2004. godine u klasi prof. Dorine Radičeve, a radom pod nazivom "Uloga i značaj harmonije i harmonskog načina mišljenja u procesu percipiranja i reprodukovanja jednoglasnih melodija" stekla je zvanje Magistar muzičke pedagogije. Fokus profesionalnog interesovanja prevashodno je usmeren ka korelaciji harmonije i kompozicionih stilova sa predmetnim područjem Solfeđo, čime se bavi već dugi niz godina, držeći predavanja i

seminare u Srbiji i regionu. Takođe aktivno učestvuje na međunarodnim takmičenjima iz solfeđa, kako u svojstvu žirija, tako i autorskim radom. Učestvovala je na međunarodnim simpozijumima i izdala više stručnih radova vezanih za predmetno područje solfeđa, u kojima se prevashodno bavi metodičkom i didaktičkom ulogom harmonije i muzičkih stilova u nastavi solfeđa. Kao kompozitor, fokusirana je na rad sa glasom, u kamernim ansamblima, koristeći manje muzičke fome kojima pristupa minimalistički. Poslednja dela usmerena su ka simplifikaciji muzičkog jezika, bliskog žanru classical crossover, s ciljem promovisanja emocionalnog nukleusa "klasične" muzike i približavanja širem auditorijumu.

ELIZABETA VIDICKI (elizabetha.vidicki@gmail.com). Elizabeta Vidicki (1981) je muzičko obrazovanje započela u Negotinu, a nastavila na Akademiji Umetnosti u Novom Sadu, na Muzičkom departmanu, smer Opšta muzička pedagogija. Odmah po završetku osnovnih studija upisuje magistarske studije i počinje sa radom na Akademiji Umetnosti u Novom Sadu u zvanju demonstratora, a zatim saradnika u nastavi. Uporedo je radila u nekoliko osnovnih opšebrazovnih i muzičkih škola, kao nastavnik Muzičke kulture, Solfeđa i Hora. Magistarsku tezu pod nazivom *Uloga i značaj klavira u procesu razvijanja muzičkog sluha svih kategorija*, odbranila je 2010. godine pod mentorstvom prof. Rozalije Štatkić. Autor je nekoliko stručnih radova iz oblasti Metodika nastave solfeđa objavljenih u stručnim časopisima i zbornicima radova. Učestvovala je i izlagala na međunarodnim pedagoškim simpozijumima u zemlji i inostranstvu. Takođe, angažovana je u svojstvu žirija na međunarodnim takmičenjima iz Solfeđa i Teorije muzike. Višegodišnju praksu u radu stekla je na Akademiji Umetnosti u Novom Sadu, gde je trenutno zaposlena u zvanju samostalni stručni saradnik na predmetima Solfeđo i Metodika nastave solfeđa sa praktikumom.

LIVIJA JOVIČIĆ (Serbia)

ELIZABETA VIDICKI (Serbia)

University of Novi Sad, Academy of Arts Novi Sad

INTONING OF THE INTERVALS IN CONTEMPORARY SOLFEGGIO TEACHING – OBSOLESCENCE OR NECESSITY

Since the establishment of the Academy of Arts in Novi Sad, the Solfeggio curriculum has included work on developing interval-based music approach at all study programs and levels. This aspect of teaching has been most significantly contributed to by the long-term professor Dorina Radičeva, who has left her mark with the collection "Intoning the Intervals". It should be noted that Radičeva's approach is not based on aural perception and vocal reproduction of intervals as acoustic phenomena emerging from atonal music. The author explicitly emphasizes that tonality, i.e., functional music thinking, is the starting point, which is then directed towards non-tonal frameworks. This approach achieves a fusion of higher functional thinking, of Hidemith's type, and interval-based music thinking. The result of this combined tonal and non-tonal approach is the ability of the musical ear, after the analysis of the certain musical content, to perceive the most adequate solutions in relation to the melodic configuration and its potential latent harmonic plan.

Relying on the achievements of this approach in working on the interval vocal interpretation and with the aim of modernizing Solfeggio education, there was a necessity to revise the aforementioned collection, with a tendency to adapt its thematic content to new teaching trends. The most significant progress was directed towards preparatory forms which, based on the fundamental laws of tonality on the one hand, and acoustics on the other, were methodically more precisely systematized. After the detailed methodic instructions, further activities were aimed at determining acquired aural conceptions through melodic examples, uniting all methods and approaches to the musical phenomenon that is the subject of processing.

The aim of this paper is to emphasize the importance of working on intervals by illustrating selected preparatory forms of work, as well as melodic examples intended for *a prima vista* performance.

Keywords: Solfeggio, melody, musical intervals, functionality, non-tonality.

LIVIJA JOVIČIĆ (livjovcic@gmail.com). Livija Jovčić is an associate professor at the Academy of Arts of the University of Novi Sad, where she teaches Solfege and Methodology of Teaching Solfege. She graduated in composition as the last student of academician Rudolf Bruči in 1998. She obtained her master's degree in 2004 in the class of Prof. Dorina Radičeva, with the work entitled "The Role and Significance of Harmony and Harmonic Thinking in the Process of Perceiving and Reproducing Monophonic Melodies", which earned her the title of Master of Music Pedagogy. Her professional interest is primarily focused on correlating harmony and compositional styles with the subject area of Solfege, which she has been engaged in for many years, giving lectures and seminars in Serbia and the region. She also actively participates in international solfege competitions, both as a jury member and with her own compositions. She has participated in international symposiums and has published several professional papers related to the subject area of Solfege, primarily dealing with the methodological and didactic role of harmony and music styles in solfege teaching. As a composer, she focuses on working with the voice in chamber ensembles, using minimalist musical forms. Her latest works are aimed at simplifying the musical language, close to the classical crossover genre, with the aim of promoting the emotional nucleus of "classical" music and bringing it closer to a wider audience.

ELIZABETA VIDICKI (elizabetha.vidicki@gmail.com). Elizabeta Vidicki (1981) started her musical education in Negotin, Serbia, and continued at the Academy of Arts in Novi Sad, at the Department of Music Pedagogy. After graduating she enrolled postgraduate studies at the Academy of Arts in Novi Sad and finished her master's thesis entitled *Function and importance of the piano in the process of developing ear training*. She worked in several music schools as a teacher of Music Culture, Solfeggio and Choir. She is the author of several papers in the scientific field of Methodology in Solfeggio Teaching published in professional journals and conference proceedings. She participated in several international symposiums of

Music Pedagogues in the country and abroad, and also in international Solfeggio and Music Theory competitions as a jury member. Elizabeta is currently engaged at the position of teaching assistant of Solfeggio and Methodology in Solfeggio Teaching at the Academy of Arts in Novi Sad.

МИЛЕНА СРДИЋ (Србија)

ДУЊА ДЕУРИЋ КАРТАЛОВИЋ (Србија)

Универзитет у Новом Саду, Академија уметности Нови Сад

ПЕДАГОШКИ ИЗАЗОВИ И ТРАДИЦИОНАЛНИ АСПЕКТИ ДАМАРА

Музичко-сценско дело „Дамар“ представља перформанс сложен од неколико различитих елемената: ауторске *a cappella* хорске музике композитора **Дамјана Деурића**, наменски израђене кореографије (односно, сценског покрета), драматизације, режије, као и посебно израђених костима и дизајнираног светла и због тога се може сврстати у једну од драмских уметничких форми (неформално названу *Хорски театар*). Инспирисан животима седам особа, Дамар оживљава причу проткану различитим традиционалним елементима, при чему се кроз сваки став прожимају различити културолошки аспекти, директно реферишући фолклорно наслеђе сваке особе (музичким и литерарним елементима). Традиционални аспекти су такође имплементирани и у визуелни део перформанса, који заједно са музичким делом дају комплетну слику. Од настанка дела и истраживачког процеса, преко формирања извођачких елемената, све до извођења на сцени, Дамар се води педагошким начелима као основном праксе. Обједињујући различите форме, као и два ансамбла (Хор и плесни ансамбл), Дамар тежи да еволуира кроз време, са намером да све више укључи публику у своје токове и *инијерише* простор просценијума и аудиторијума.

Кључне ријечи: Музичка педагогија, хорски театар, традиција.

МИЛЕНА СРДИЋ (srdicmilena73@gmail.com) Милена Срдић, музичко образовање је стекла на ФМУ Београд, а дипломирала је и магистрала под менторством др Зориславе Васиљевић. Током педагошке каријере радила је у својој матичној школи „Јосип Славенски“, са основцима и средњошколцима. На магистарским студијама била је ангажована као демонстратор за Методику наставе солфеђа у класи др Иване Хрпке. Од 1998. до 2010. године предавала је на Академији уметности у Бања Луци и формирала темеље студијског програма Музичка Педагогија. Од 2004. је запослена на Академији уметности Нови Сад. Предаје солфеђо и методику наставе солфеђа на свим студијским програмима основних академских студија. Сарађивала је са Музичком академијом Цетиње, као гост професор две школске године. Сада је гост професор на Академији уметности Бања Лука. Била је шеф катедре за солфеђо и методике више од деценије, као и члан различитих тела на Универзитету у Новом Саду. Идејни је творац пројекта „Фестивал солфеђа“ реализованог три године у континутету. Манифестација је окупила близу две стотине учесника свих генерација широм Војводине. Била је члан Жирија на више солфеђистичких такмичења у Србији и региону. У оквиру Фестивала Исидор Бајић ФИБ, председник је жирија такмичења за најмлађе „Мозгалица“. Коаутор је актуелне уџбеничке литературе за солфеђо у Републици Српској. 2019. године Академија уметности Нови Сад је у издавачку делатност уврстила универзитетски приручник, „Збирка за Солфеђо“ аутора Милене Срдић. Током педагошке каријере учествовала је на више међународних стручних симпозијумима, као излагач, позвани предавач и ментор. Упоредо са универзитетском делатношћу, бави се савременом и популарном музиком. Као солиста наступала је у пројекту хорског театра Дамар, са Симфонијским оркестром 2021, камерним секстетом Либертанго из Бања Луке, Рок Симфонијом Бања Лука, „Мајрина“ дуом.

ДУЊА ДЕУРИЋ КАРТАЛОВИЋ (dunjadeuric@gmail.com). Дуња Деурић Карталовић, рођена у Зрењанину 1987. године, где је завршила музичку школу „Јосиф Маринковић“, на одсецима за теорију музике и соло певање. 2012. године дипломирала је музичку педагогију на Академији уметности у Новом Саду, након чега 2014. на истом факултету завршава и мастер студије из Методике наставе и стиче звање – Мастер теоретичар уметности. Као музички педагог стиче искуство у континуираном раду више од деценије, са децом и младима, са одраслима, музичким професионалцима – као и музички активним аматерима, различитих узраста и способности. Између осталог, радно искуство у струци стиче и у Кар-

ловачкој гимназији у Сремским Карловцима, Музичкој школи „Исидор Бајић“ у Новом Саду, Музичкој школи „Јосиф Маринковић“ у Зрењанину, а потом на Академији уметности Универзитета у Новом Саду. Поред поменутог, поседује и дугогодишње искуство као музички извођач и искуство рада у музичком студију, при чему сарађује са братом Дамјаном Деурићем. Руководилац је неколико интернационалних хорских радионица и семинара на тему савременог хорског стваралаштва и хорског покрета. Тренутно је ангажована на месту диригента и уметничког руководиоца Мешовитог хора АКУДУНС „Соња Маринковић“, на чијем је челу од јануара 2015. године, као и на месту стручног сарадника на Академији уметности у Новом Саду, на катедри за Солфеђо и Методику наставе и један је од руководиоца школе мјузикла за младе таленте у Новом Саду, Академије забаве и уметности О&М. Добитник је награде за најбољег диригента на Првом међународном хорском шампионату „Леге артис“ одржаном у Тузли 2016. године, награде за најперспективнијег младог диригента на „27. Интернационалним хорским свечаностима“ у Нишу 2018. године, награде „Удружења композитора Бугарске“ на интернационалном фестивалу „Черноморски звуци“ у Балчику 2015, добитник награде града Зрењанина за изузетна постигнућа и многих других.

MILENA SRDIĆ (Serbia)

DUNJA DEURIĆ KARTALOVIĆ (Serbia)

University of Novi Sad, Academy of Arts Novi Sad

PEDAGOGICAL CHALLENGES AND TRADITIONAL ASPECTS OF DAMAR

The music and stage piece *Damar* is an on stage performance compiled of several different elements: original *a cappella* choral music from the composer **Damjan Deurić**, a special purposefully developed choreography (scenic movement), dramatisations, directing, unique fitted costumes and wardrobe and accompanying scene lighting, all falling within the outlines of the art theatre (informally known as *Choral theatre*). Inspired by the lives of seven people, *Damar* relives the stories inwrought with different traditional

elements, while immersing each of the movements with different cultural aspects, directly referencing the folklore and heritage of each individual (within musical and literary elements). The traditional aspects are also implemented in the visual part of the performance, which accompanied with the music, make the complete image. Since the creation of the piece and the investigative process, through composing and imagining all the performance elements, all up to the on stage performance, Damar was thoroughly following pedagogic principles. Encompassing different art forms, as well as two different ensembles (a choir and a dance troupe), Damar leans towards evolving through time, with the intention of engaging the audience into its artistic flow and integrating the space of the proscenium and the auditorium.

Keywords: Music pedagogy, choral theatre, tradition.

MILENA SRDIĆ (srdicmilena73@gmail.com)). Milena Srdić received her music education at the FMU Belgrade, and graduated with a master's degree under the mentorship of PhD Zorislava Vasiljević. During her teaching career, she worked at her home school "Josip Slavenski", with elementary and high school students. During her post bachelor studies, she was engaged as assistant for Solfeggio Teaching Methods in PhD Ivana Hrpka's class. From 1998 to 2010, she taught at the Academy of Arts in Banja Luka and formed the basics of the Music Pedagogy study program. Since 2004, she has been employed at the Novi Sad Academy of Arts. She teaches solfeggio and the methods of teaching solfeggio in all study programs of bachelor academic studies. She collaborated with the Cetinje Music Academy as a guest professor for two school years. Now, she is a guest professor at the Academy of Arts Banja Luka. She was the Head of the Department of solfeggio and methods for more than a decade, as well as a member of various organizations at the University of Novi Sad.

Milena is the creator and supervisor of the "Festival of Solfeggio" project, realized for three consecutive years. The event gathered close to two hundred participants of all generations throughout Vojvodina. She was a member of the Jury at several solfeggio competitions in Serbia and the region. She is the co-author of current learning books for solfeggio in the Republic of Srpska. In 2019, the Novi Sad Academy of Arts included the university practice book, "Collection for Solfeggio" by Milena Srdić, in its

publishing activities. During her teaching career, she participated in several international professional symposia, as an exhibitor, invited lecturer and mentor. Along with university activities, she is involved in contemporary and also popular music. She has performed several times by invitation as a soloist in first performed choir movement performance Damar, with the 2021 Symphony Orchestra, the Libertango chamber sextet from Banja Luka, the Banja Luka Rock Symphony, and the "Majrina" duo.

DUNJA DEURIĆ KARTALOVIĆ ((dunjadeuric@gmail.com)). Dunja Deurić Kartalović, born in Zrenjanin in 1987, where she graduated from the "Josif Marinković" music school, majoring in music theory and solo singing. In 2012, she graduated in music pedagogy at the Academy of Arts in Novi Sad, after which in 2014 she completed her Master's studies, at the same faculty, in Teaching Methodology and acquired the title - Master of Theoretician of Art. As a music pedagogue, she has gained experience in continuous work with children and young people, with adults, music professionals - as well as musically active amateurs of different ages and abilities for more than a decade. Additionally, she was engaged in working as a High School music teacher in the high school in Sremski Karlovci, the "Isidor Bajić" Music School in Novi Sad, the "Josif Marinković" Music School in Zrenjanin, and currently as a professional associate at the Academy of Arts of the University of Novi Sad. In addition to the above, she has many years of experience as a music performer and working in a music studio, where she collaborates with her brother Damjan Deurić. She held and led several international choral workshops and seminars on the topic of contemporary choral creativity and choral movement. She is currently employed as the conductor and artistic director of the Mixed choir AKUDUNS, "Sonja Marinković", where she has been involved since January 2015, as well as a professional associate at the Academy of Arts in Novi Sad, at the Department of Solfeggio and Teaching Methodology and is one of the lead managers of the *Academy of entertainment and arts O&M*, a stage musical school for young talents in Novi Sad. She holds numerous awards, such as for the best conductor at the First International Choral Championship "Lege Artis" held in Tuzla in 2016, the award for the most promising young conductor at the "27th International Choral Festival" in Niš in 2018, the award of the "Association of Composers of Bulgaria" at the international festival "Black Sea Sounds" in Balchik 2015, winner of the award of the city of Zrenjanin for outstanding achievements and many others.

МИОМИРА М. ЂУРЂАНОВИЋ (Србија)

Универзитет у Новом Саду, Академија уметности Нови Сад

МАРИЈА М. МИЛТОЈЕВИЋ (Србија)

Универзитет у Нишу, Факултет уметности

МУЗИЧКЕ ПРЕФЕРЕНЦИЈЕ И КУЛТУРА СЛУШАЊА МУЗИКЕ СТУДЕНАТА НИШКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

За потребе рада спроведено је истраживање са циљем да се идентификују музичке преференције студената не музичких факултета Универзитета у Нишу, као и разлике у ставовима студената о музици која се слуша. Подаци су прикупљени анонимним анкетним испитивањем којим је обухваћен 221 студент Универзитета у Нишу. Добијене вредности Кронбахове алфе указале су да је упитник поуздан. Резултати указују да највећи проценат анкетираних младих студената слуша музику свакодневно и то углавном док се бави другим активностима. Такође, добијени резултати откривају да они више преферирају домаћу популарну музику коју и више слушају и на чије концерте радије одлазе. С друге стране, преференције студената недвосмислено показују да им се не свиђа уметничка музика, због чега и не изненађује податак да више од половине анкетираних студената који студирају на нишком Универзитету не посећује концерте уметничке музике. Резултати спроведеног истраживања показују да се већина испитаника изјаснила да популарност неке композиције на утиче на њихове музичке преференције. С обзиром на добијене резултате важно је нагласити на не мали значај и утицај породичног окружења, средине из које студенти долазе у Ниш на студије, те улоге учитеља и наставника током претходног образовања на формирање њиховог музичког укуса и културе слушања музике.

Кључне ријечи: музичке преференције, слушање музике, култура слушања музике, студенти, врста музике.

МИОМИРА М. ЂУРЂАНОВИЋ (miomira.djurdjanovic@gmail.com). Миомира М. Ђурђановић (1970), музички педагог, основне и магистарске студије завршила на Факултету музичке уметности, Универзитета уметности у Београду – Одсеку за општу музичку педагогију. Докторску дисертацију под насловом *Развој методике ојшће музичко образовање у Србији у 20. веку* одбранила на Универзитету у Нишу, Учитељском факултету, стекавши научно звање доктор дидактичко-методичких наука. У сталном радном односу запослена је на Академији уметности Универзитета у Новом Саду, у звању редовног професора задужена за извођење наставе на основним и мастер академским студијама за предмет Методика наставе музичке културе. Ангажовани је ментор на Докторским академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на студијском програму – Методика наставе и ангажовани наставник на Мастер академским студијама Факултета уметности у Звечану – Косовска Митровица, Универзитета у Приштини и на Факултету уметности, Универзитета у Нишу. Научну продукцију др Миомире Ђурђановић чине бројни радови објављени у научним и стручним националним и међународним часописима, зборницима научних симпозијума у Републици Србији, Републици Српској, Републици Хрватској, Федерацији БиХ и Бугарској. Стални је рецензент уџбеничке литературе за наставу Музичке културе у основним школама Србије.

МАРИЈА М. МИЛТОЈЕВИЋ (marija.miltojevic@gmail.com). Марија М. Милтојевић (1991), основне и мастер академске студије на Департману за музичку уметност завршила је на Факултету уметности Универзитета у Нишу на студијском програму: Општа музичка педагогија. Одбраном завршног рада на мастер академским студијама под називом: *Коришћење социјалних мрежа за дистрибуцију образовних музичких садржаја код ученика и студената у Нишу у 2015. години* (ментор проф. др Миомира М. Ђурђановић) стиче академско звање мастер теоретичар уметности. Тренутно је у статусу студента друге године Докторских академских студија Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду, на студијском програму Науке о уметностима – Музичка педагогија. Од 2022. године ангажована је као сарадник у звању асистента за Ужу научну област – Методика наставе музичке културе на Факултету уметности Универзитета у Нишу. Објавила је неколико стручних и научних радова у часописима националног значаја и зборнику радова међународног научног скупа.

MIOMIRA M. ĐURĐANOVIĆ (Serbia)
University of Novi Sad, Academy of Arts Novi Sad

MARIJA M. MILTOJEVIĆ (Serbia)
University of Niš, Faculty of Arts

MUSIC PREFERENCES AND MUSIC-LISTENING HABITS OF THE UNIVERSITY OF NIŠ STUDENTS

For the purpose of the paper, research was carried out to identify the music preferences of non-music students of the University of Niš, and the differences in students' attitudes about the music listened to. The data was collected through an anonymous survey that included 221 students of the University of Niš. The Cronbach's alpha values obtained proved the questionnaire to be reliable. The results indicate that the most significant percentage of surveyed young students listen to music daily, mostly while engaging in other activities. Also, the obtained results reveal that they prefer domestic popular music, which they listen to more and the concerts of which they prefer to go to. On the other hand, students' attitudes unequivocally indicate that they are not into art music, which is why it comes as no surprise that more than half of the surveyed University of Niš students do not attend art music concerts. The results of this research demonstrate that most respondents stated that a composition's popularity does not influence their musical preferences. Considering the obtained results, it is important to emphasize the considerable importance and influence of the family environment, the background from which students come to Niš to study, and the role of teachers in the course of previous education on the formation of their musical taste and music listening habits.

Keywords: music preferences, music listening, music listening habits, students, music genres.

MIOMIRA M. ĐURĐANOVIĆ (miomira.djurdjanovic@gmail.com). Miomira M. Đurđanović (1970), music educator, finished undergraduate and master's studies at the Faculty of Music, University of Arts in Belgrade - General Music Pedagogy Department. She defended her doctoral dissertation entitled *Development of General Music Education Methodology in 20th-Century Serbia* at the University of Niš, Faculty of Education, earning the scientific title Doctor of Didactic and Methodological Science. She is a full professor at the Academy of Arts of the University of Novi Sad in charge of teaching at undergraduate and master academic studies in the course Methodology of Teaching Music Culture. She is also a mentor at doctoral academic studies of the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, in the Teaching Methodology study program, and a teacher at master's academic studies of the Faculty of Arts in Zvečan - Kosovska Mitrovica, University of Priština and the Faculty of Arts, University of Niš. PhD Miomira Đurđanović's scientific production comprises numerous works published in scientific and professional national and international journals, proceedings of scientific conferences in the Republic of Serbia, Republika Srpska, the Republic of Croatia, the Federation of Bosnia and Herzegovina, and Bulgaria. In addition, she is a standing reviewer of teaching literature for Music education in elementary schools in Serbia.

MARIJA M. MILTOJEVIĆ (marija.miltojevic@gmail.com). Marija M. Miltojević (1991) finished undergraduate and master's academic studies at the Department of Music, Faculty of Arts of the University of Niš, in the General Music Pedagogy study program. She defended her final master's thesis entitled *The Use of Social Networks for the Distribution of Educational Musical Contents among Pupils and Students in Niš in 2015* (mentor Prof. PhD Miomira M. Đurđanović), earning the academic title of Master in Art Theory. She is currently a second-year doctoral student in the Science of Arts - Music Pedagogy study program at the Faculty of Music, University of Arts in Belgrade. Since 2022, she has been employed as an assistant professor for the narrow scientific field Methodology of Teaching Music Culture at the Faculty of Arts of the University of Niš. She has published several professional and scientific papers in journals of national importance and proceedings of international scientific conferences.

МУЗИКОЛОГИЈА MUSICOLOGY

OLJA JANJUŠ (Germany)

Ludwig Maximilian University of Munich

„MY LANGUAGE IS UNDERSTOOD ALL OVER THE WORLD“ – EXCEPT IN DIGITAL WORLD

If ChatGPT could have feelings, they would probably have been hurt by Haydn and his statement: “My language is understood all over the world”. Jokes aside - technology and artificial intelligence are evolving incredibly fast, and almost everything around us is going digital. A horror for humanities scholars: ChatGPT creates the texts alone, AIVA composes “emotional” media music - it’s slowly becoming difficult to understand what’s happening! Some areas of the humanities have already learned how to live well in the digital era and use the technological possibilities for their research. But - are they really doing this right?

This lecture will show how technology should/can be used properly in musicology and music research and what the advantages of digital musicology are. Dealing with software, data management and understanding XML-based TEI and MEI is nowadays of great importance for every researcher also in the field of musicology as in other sciences. In addition to presenting digital musicology, several examples will show how such approaches can also be used in music theory or even pedagogy.

Keywords: digital musicology, encoding, XML, MEI.

OLJA JANJUŠ (olja.janjus@outlook.com). Olja Janjuš is a music theorist and musicologist currently working as a PhD student on the international project “E-LAUTE”. In 2018 she completed her studies in music theory

at the mdw. 2022 she was trained as a Data Steward at the University of Vienna and since April 2023 she has been writing her doctoral thesis at the LMU. Her focus is on notation studies, music of the Middle Ages as well as digital and current musicology and music theory.

LORENA MIHELAC̣ (Slovenia)

Šolski center Novo mesto

AN ATTEMPT TO CATEGORIZE MUSICAL DIMENSIONS

This paper attempts to define and categorize musical dimensions as higher-order and lower-order musical dimensions. Numerous scientific studies indicate that the terms “musical parameters,” “musical elements,” and “musical features” are frequently used interchangeably with “musical dimensions.” In addition, musical dimensions lack a specific classification. In one taxonomy, what is considered a primary musical component is a subcomponent in another. According to a substantial amount of literature, pitch and duration are the two most fundamental musical dimensions. Within a musical structure, both pitch and duration can serve horizontally or vertically, necessitating the inclusion of texture. The list is expanded to include loudness, timbre, and spatial position in light of how musical aspects are processed and perceived. There is no clear distinction between which of these musical dimensions are thought to be of a higher or lower order, which could lead to a better understanding of the perception of musical dimensions and how they are utilized across the lifespan, from childhood to old age.

Keywords: Musical dimensions, taxonomy, higher and lower order musical dimensions.

LORENA MIHELAC (Lorena.mihelac@sc-nm.si). Lorena Mihelač was born in 1963. She completed primary school, began secondary school at in Rotterdam (Netherlands), and completed secondary school in Zagreb. In 1980, still being in secondary school, she started with her study at the Academy of music in Zagreb, graduating in 1984. In 1986, she began her post-studies master's at the Academy of Arts in Novi Sad, Serbia, which she completed in 1988. She received her first doctorate in 2012 (Intercultural Studies) in Ljubljana, Slovenia. In the same year, she began a new study at the University of Information Studies in Novo mesto, Slovenia, her diploma thesis in 2015 and her master's thesis in 2017 at the same faculty. Currently, she is completing a second PhD program at the International Postgraduate School at the Jožef Stefan Institute in Slovenia ("Information and Communication Technologies") under the supervision of Prof. Dr. Geraint A. Wiggins and co-supervision of Prof. Dr. Janez Povh. Her research encompasses diverse fields, including sport and music, education science, and music psychology. Beginning in 2015, the focus is on music perception, particularly on the modeling of human music perception in children, as well as on the computational search for (ir)regularities and (dis)similarities in musical structure.

KURT BERTELS (Belgium)

KU Leuven/LUCA School of Arts, Leuven

ATTUNED TO THE "SAXOPHONE LADY": VINCENT D'INDY'S CHORAL VARIÉ, ITS CONTEXT, AND ITS PERFORMANCE

This paper focuses on *Choral Varié* (1903), Vincent d'Indy's only work for saxophone solo and orchestra, written at the request of the famous American saxophonist Elise Hall. While the composition has a canonical status in contemporary saxophone performance, it has been rather neglected (and depreciated) in the academic study of music history. This paper is a first attempt to analyse the role of the saxophone in d'Indy's *Choral Varié* more systematically, with the necessary

attention to the work's context of origin. Combining historical research and an artistic approach, I aim to show how *Choral Varié* needs to be understood and interpreted against the background of the early saxophone, with its own technical properties that differ significantly from the contemporary saxophone. In order to do so, I will first present the genesis of d'Indy's work, the most salient characteristics of saxophone practice in its first decades, and Hall's role in this early saxophone culture. Secondly, I show the ways in which d'Indy treats the saxophone in his *Choral Varié*, inspired as he was by the saxophone practice of his time. In this way, this paper not only seeks to shed a light on a neglected work but also offer a contribution to our understanding of early saxophone culture and repertoire, which has remained a rather obscure page in the historiography of music.

Keywords: Saxophone history – female musicians – performance practice – French music – patronage.

KURT BERTELS (kurt.bertels@luca-arts.be)/ Kurt Bertels is postdoctoral researcher at KU Leuven's Associated Faculty of Arts (LUCA School of Arts Campus Lemmens). His particular field of research is historically-informed performance, patronage, dedicating music, nineteenth- and early-twentieth-century (saxophone) performance practice, transnationalism and mobility and music. In his doctoral research, he conducted research on the history of the first Brussels saxophone class at the Royal Conservatory Brussels (1867-1904). His research focused on the performance practice, the context, and the repertoire of the saxophonists who studied at the Brussels Conservatory. Currently, his postdoctoral research concentrates on the relation between dedication and patronage and the performance practice and the early-twentieth-century saxophone. Bertels obtained numerous national and international prizes and was awarded the Fuga Trophee of the Union of the Belgian Composers for promoting Belgian music. He has given lectures and masterclasses in Belgium and abroad. He released various CDs with nineteenth-century Belgian saxophone music including *The Saxophone in 19th-Century Brussels* and *Works for Saxophone and Orchestra by Paul Gilson*. His *Een ongehoord geluid*, a monograph on the saxophone in 19th-century Brussels, was published in 2020. In 2022, he became member of the editorial board of the scientific saxophone journal *The Saxophone Symposium* (US).

ОПЕРСКА КРИТИКА: НЕКАД И САД¹

Оперска критика бележи судбину појединачних дела из којих тешко може да се извуче студија која прати генезу, припреме за продукцију, извођење и рецепцију дела. Из тог разлога, важни су аутори оперске критике и начин на који пишу не само о делу у смислу његове рецепције, већ и начин на који се обраћају публици као важном елементу у о(п)станку дела на сцени. У раду се истражује музичка критика у дневним новинама *Полишика*, а која се односи на премијерна извођења домаћих оперских дела на сцени Опере Народног позоришта у Београду, у периоду од 1950. до 2022. године. Фокус овог истраживања је на развоју оперске критике, њеном садржају, али и на њеним ауторима и њиховој улози и утицају (или не) на оперску продукцију

Кључне ријечи: Оперска критика, критичар, дневна штампа, музикологија.

ВАЊА ГРБОВИЋ (vanja88@msn.com). Вања Грбовић (1988) је музиколог, научни сарадник Музиколошког института САНУ. Основне и мастер академске студије завршила је на Катедри за музикологију Факултета музичке уметности (Универзитет уметности, Београд). Докторску дисертацију под називом *Самоуправљање у култури: Ојера Народној позоришћа у Београду (1970–1990)*, успешно је одбранила у марту 2022. године на Факултету за медије и комуникације (Универзитет Сингидунум, Београд) и тиме стекла звање доктор наука – уметност и медији. Од фебруара 2019. члан је Музиколошког друштва Србије, а од фебруара 2022. и његов секретар. Учествовала је на музиколошким симпозијумима у земљи и иностранству. Објавила је неколико ауторских научних радова. У фокусу њеног научно-истраживачког рада су истраживање самоуправног социјалистичког модела у култури, однос културе и образовања, музичка критика, опера као жанр и као институција.

¹ Истраживање спроведено уз подршку Фонда за науку Републике Србије, бр. 7750287, пројекат Applied Musicology and Ethnomusicology in Serbia: Making a Difference in Contemporary Society - APPMES.

VANJA GRBOVIĆ (Serbia)

Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade

OPERA CRITICISM: THEN AND NOW¹

Opera criticism notes the fate of individual works from which it is difficult to focus on a study that follows the genesis, production preparations, performance and reception of individual work. For this reason, the authors of opera criticism and the way they write not only about the work in terms of its reception, but also the way they address the audience as an important element in the interpretation of the work on stage are important. The paper examines the music criticism in the daily newspaper Politika, which refers to the premiere performances of domestic opera works on the stage of The Opera of the National Theater in Belgrade, in the period from 1950 to 2022. The focus of this research is on the development of opera criticism and its content, but also on its authors and their role and influence (or not) on opera production.

Keywords: Opera criticism, critic, daily press, musicology.

VANJA GRBOVIĆ (vanja88@msn.com). Vanja Grbovic (1988) is Research Associate at the SASA Institute of Musicology. She graduated and received master's degree in Musicology from the Faculty of Music (University of arts, Belgrade). She successfully defended her PhD thesis titled *Self-management in culture: The Opera of The National Theatre in Belgrade (1970–1990)* in March 2022 at the Faculty of Media and Communications (Singidunum University, Belgrade). She has participated in several scientific conferences in the country and region and has published papers in proceedings and scientific journals. Her academic research focuses on opera studies and relationship between music and politics. She is a member of Serbian Musicological Society and Composers' Association of Serbia.

---

¹ This research was supported by the Science Fund of the Republic of Serbia, Grant no. 7750287, project Applied Musicology and Ethnomusicology in Serbia: Making a Difference in Contemporary Society - APPMES.

ШТА ЈЕ СЛУШАО ПАВЛЕ БЕЉАНСКИ? КОЛЕКЦИЈА ПЛОЧА КАО ОДРАЗ СРПСКЕ ГРАЂАНСКЕ КУЛТУРЕ ПРВИХ ДЕЦЕНИЈА 20. ВЕКА

Пасионирани колекционар дела ликовне уметности, Павле Бељански, који је у Новом Саду успео да мотивише државни врх да сагради Спомен збирку Павле Бељански (1961), једну од ретких установа директно грађених за галеријске потребе, сакупљао је и плоче. У време када је настала његова збирка, дакле, првих деценија 20. века, то је било једнако тако драгоцено као и колекција уметнина, будући да су плоче излазиле у релативно ограниченим тиражима и биле на располагању само онима који су могли да себи приуште грамофон. У питању је збирка која укључује снимљену музику најуваженијих уметника и оркестара светских метропола, међу којима су и први снимци икада направљени за потребе масовне дистрибуције. На тим носачима звука нашла су се дела чувених композитора уметничке музике из доба барока, бечке класике, романтизма и почетка 20. века. Павле Бељански је својеручно каталогизирао своје плоче и организовао „соарее“ на којима је делио програме и пуштао музику за своје пријатеље и званице. Преко 90 плоча из колекције Павла Бељанског одједи су власниковог знања о тадашњем музичком свету, о музичким уметницима који су га обележили и о репрезентативним музичким делима које је вредело имати у сопственој фонотеци. Но, реч је, истовремено, о каталогу кроз који се могу упознати најважнији произвођачи плоча почетка 20. века у свету као што су Пате (Pathé), Хиз мастерс војс (His Master's Voice) и неколицина других који су зачетници узбудљиве историје лонг плеј носача звука.

Кључне ријечи: Грамофонске плоче, колекција, Павле Бељански, уметнине.

ИРА ПРОДАНОВ (Iraprodanovkrajisnik@gmail.com). Др Ира Проданов, музиколога, редовни је професор на Академији уметности Универзитета у Новом Саду и на Академији уметности у Бањој Луци. Област њене експертизе припадају истраживању музике 20. и 21. века, интердисциплинарности у музици, другим уметностима и науци, а посебно је посвећена анализи односа музике и медија, музике и религије, теорије и праксе популарне музике. Др Ира Проданов креира курсеве целоживотног учења, пратећи иновације у настави и начине за њихову имплементацију. Била је координатор за Темпус пројекат ИнМусWB на Академији уметности (2011 – 2014). Тренутно је активна у Ерасмус КА2 пројекту ДЕМУСИС (2019 – 2023). Члан је Интернационалног музиколошког друштва (IMS) и Музиколошког друштва Србије. Објавила је девет књига и више од 50 научних радова. Увела је мастер програм Музика и медији на Академији уметности. Ира Проданов преводи књиге са немачког и енглеског на српски језик и пише драмске представе за децу.

IRA PRODANOV (Serbia)

University of Novi Sad, Academy of Arts Novi Sad

WHAT WAS PAVLE BELJANSKI LISTENING TO? THE COLLECTION OF LP RECORDS AS THE REFLECTION OF THE SERBIAN CIVIL CULTURE OF THE FIRST DECADES OF THE 20TH CENTURY

Passionate collector of works of fine art, Pavle Beljanski, who in Novi Sad managed to motivate the state leadership to build the Pavle Beljanski Memorial Collection (1961), one of the few institutions built directly for gallery needs, also collected gramophone records. At the time his collection was created, that is, in the first decades of the 20th century, it was as valuable as a collection of fine art, since the records were released in relatively limited editions and were available only to those who could afford a gramophone. It is a collection that includes the recorded music of the most respected artists and orchestras of the world's metropolises,

including the first recordings ever made for the needs of mass distribution. In the collection there are works of famous composers of art music from the Baroque era, Viennese classics, Romanticism and the beginning of the 20th century. Pavle Beljanski manually cataloged his records and organized "soares" where he shared programs and played music for his friends and guests. Over 90 records from Pavel Beljanski's collection are echoes of the owner's knowledge of the artistic music popular at that time, of the musical artists who marked it and of representative pieces of music that were worth having in one's own music library. But, at the same time, it is a catalog through which one can get to know the most important record producers of the beginning of the 20th century in the world, such as Pathé, His Master's Voice and a few others who are the originators of the exciting history of production of long-play records.

Keywords: Gramophone records, collection, Pavle Beljanski, artistic artefacts.

IRA PRODANOV (Iraprodanovkrajisnik@gmail.com). Ira Prodanov, PhD musicologist is a full time professor at the Academy of Arts, University of Novi Sad, Serbia and at the Academy of Arts, Banja Luka. Areas of her competences are European and Serbian music of 20th and 21 century music. She investigates interdisciplinarity in music, especially relationship of music and media, music and religion, theory and practice of popular music. She regularly lectures Life Long Learning courses connected with innovation in music education. She was the coordinator for Tempus project InMusWB at the Academy of Arts, Univ. of Novi Sad. At the moment she is active in new Erasmus KA2 project DEMUSIS (2019/2023). She is a member of the International Musicological Society (IMS) and the Serbian Musicology Society. She has published nine books and more than 50 scientific papers. Ira Prodanov has introduced the master program Music and Media at her faculty. She translates books from German and English to Serbian language and writes theatre plays for children.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА ETHNOMUSICOLOGY

ЈЕЛЕНА ЈОКОВИЋ (Србија)

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

ОБРАЂИВАЊЕ WORLD MUSIC НУМЕРА У САВРЕМЕНОМ ТРУБАШТВУ ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ

Предмет овог рада представљају обраде иностраних нумера у аранжману за савремени трубачки оркестар у западној Србији. Одредница *савремено* подразумева временски оквир од последњих тридесетак година. Методологија истраживања је подразумевала теренски рад (који је подразумевао интервјуе са члановима тренутно најпознатијих трубачких оркестара), транскрибовање одабраних звучних примера из извођачког репертоара трубачког оркестра Милована Петровића из Дубоког код Ужица, Дејан Петровић Биг бенда и трубачког оркестра *Данијела* из Ариља, а анализа је подразумевала компаративни приступ музичким елементима кроз призму транспозиције и обраде: мелодијско-ритмичка, музичко-формална, хармонска и аранжманска раван. Може се закључити да је одређени део таквих нумера био обрађен на хибридан начин, тачније, поред транспозиције оригиналних елемената, били су уметнути „домаћи“ елементи у различитим облицима.

Кључне ријечи: world music, трубачки оркестар, транспозиција, аранжирање.

ЈЕЛЕНА ЈОКОВИЋ (jelena.jokovic@yahoo.com) (1992, Београд, Србија) дипломирала је 2015. и мастерирала 2017. године на Факултету музичке уметности у Београду, на Одсеку за етномузикологију. Тренутно је на завршној години докторских студија, са пријављеном темом

докторске дисертације *Транскултуралности трубачких стилова у савременом трубаштву западне Србије*, под менторством доц. др Младена Марковића. До сада је учествовала на више домаћих и међународних научних скупова и објавила више научних радова у међународним часописима и зборницима радова, као и једну етномузиколошко монографску студију. Била је ангажована као истраживач-приправник на пројекту Министарства науке и информисања Републике Србије под називом *Музичке и њлесне традиције мултикултуралне и мултиетничке Србије* (бр. 177024). Свира виолину, клавир, фрулу (фрулу), двојнице (двојнице), окарину, гусле, пева српске народне песме, а за потребе докторске дисертације учи да свира на труби.

JELENA JOKOVIĆ (Serbia)

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts

TREATMENT OF WORLD MUSIC TRACKS IN CONTEMPORARY TRUMPETING OF WESTERN SERBIA

The subject of this paper is the arrangements of foreign tracks arranged for a contemporary trumpet orchestra in western Serbia. The term *contemporary* implies a time frame of the last thirty years. The research methodology included field work (which included interviews with members of the currently most famous trumpet orchestras), transcribing selected sound examples from the repertoire of the Milovan Petrović Trumpet Orchestra from Duboko ko Užice, the Dejan Petrović Big Band and the Danijela Trumpet Orchestra from Arilje, and the analysis included comparative approach to musical elements through the prism of transposition and processing: melodic-rhythmic, musical-formal, harmonic and arrangement level. It can be concluded that a certain part of such tracks was processed in a hybrid way, more precisely, in addition to the transposition of the original elements, "domestic" elements were inserted in different forms.

Keywords: world music, trumpet orchestra, transposition, arrangement

JELENA JOKOVIĆ (jelena.jokovic@yahoo.com) Jelena Joković (1992, Belgrade, Serbia) graduated in 2015. and received her master's degree in 2017 at the Faculty of Music in Belgrade, at the Department of Ethnomusicology. She is currently in the final year of her doctoral studies, with the registered topic of her doctoral dissertation entitled *Transculturality of Trumpet Styles in Contemporary Trumpeting of Western Serbia*, under the mentorship of Assoc. Dr. Mladen Marković. So far, she has participated in more domestic and international scientific conferences and published several scientific papers in international journals and collection of papers, as well as one ethnomusicological monographic study: She was engaged as a junior researcher on the project of the Ministry of Science and Information of the Republic of Serbia, entitled *Musical and dance traditions of multicultural and multi-ethnic Serbia* (no. 177024). She plays the violin, piano, flute (frula), doubles-flutes (dvojnice), ocarina, gusle, sings Serbian traditional folk songs and for the purposes of her doctoral dissertation, she has been learning to play the trumpet.

ВИОЛЕТА ЈОКИЋ (Србија)

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

ПОРТРЕТ ЗАБОРАВЉЕНОГ МУЗИЧАРА ПЕРЕ ЈОВИЋА

У овом раду ћу представити живот и дело музичара српског порекла, Пере Јовића, рођеног 1954. године у Лијешњу. Током осамдесетих и деведесетих година прошлог века остварио је богату музичку каријеру као интерпретатор севдалинки, сазлија и кларинетиста на простору бивше Југославије. Његов опус обухвата преко 200 снимљених нумера за различите радио-телевизијске станице, међу којима се истиче РТВ Сарајево. Он је такође био активан сакупљач и интерпретатор народних песама на

подручју Босне и Херцеговине и тврди да зна преко 2000 севдалинки и исто толико песама другог жанра. Међутим, његов рад је остао недовољно признат и заборављен због политичких превирања која су уследила након распада СФРЈ. Ратни сукоби су довели до национализације севдалинке као културног симбола и маргинализације оних певача који нису припадали доминантној етничкој групи у одређеном региону. Тако је Перо Јовић изгубио приступ музичкој сцени у Босни и Херцеговини, а није успео да се афирмише ни у Србији. Данас живи у Малом Зворнику где је до средине 2000-их година наставио да се бави музиком на аматерском нивоу, далеко од ширег признања које заслужује.

Користећи концепт субјектно-центриране музичке етнографије који је детаљно разрадио Тимоти Рајс, желим осветлити живот и дело Пере Јовића, значајног музичара и интерпретатора севдалинке који је остао заборављен услед новонасталих околности, те допринети бољем разумевању феномена севдалинке као културног наслеђа које превазилази етничке границе, што представља наставак мојих истраживања и промишљања из 2019. године. Кроз наведену тезу у могућности сам да субјект сагледам постављајући га у одговарајуће темпоралне и локативне оквири и да кроз казивање извођача, узимајући у обзир његова музичка постигнућа и друштвено-историјски контекст у оквиру којег делује, сагледам праксу која је у фокусу истраживања.

Кључне ријечи: Севдалинка, сазлијска севдалинка, Перо Јовић, традиционална музика.

ВИОЛЕТА ЈОКИЋ (violeta.via.jokic@gmail.com) (1995) је етномузиколог и докторанд на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду, Србија. Од 2022. године стипендиста је Министарства науке, технолошког развоја и иновација Србије. Године 2019. учествовала је на конференцији у оквиру Дана Влада С. Милошевића у Бања Луци, говорећи о сазлијској севдалинци, што је 2020. године резултирало публикацијом под називом „Сазлијска севдалинка у извођењу и казивању Рајка Симеуновића – пример наднационалности једне музичке праксе.“ Након тога је учествовала и на другим међународним

научним скуповима. Њено истраживачко поље се односи и на традиционални инструмент фрула. Такође, интересује је фандом и популарна музика у Јужној Кореји. Године 2018. објавила је научноистраживачки рад под називом „К-поп у Србији: Како млади изражавају афинитет према одређеној врсти музике кроз плес.“ Од тада, њено истраживачко поље углавном је посвећено К-поп музици и фандому у Србији. Године 2020. презентovala је два научноистраживачка рада на BTS Глобалном интердисциплинарном конференцијском пројекту у Лондону. Током 2021. и 2022. године говорила је на пет међународних конференција: три у Србији, једној у Мађарској и Румунији, о темама које се односе на женско лидерство у К-поп фандому, онлајн фан заједницама и значају њихових активности на Интернету током пандемије COVID-19.

VIOLETA JOKIĆ (Serbia)

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts

PORTRAIT OF THE FORGOTTEN MUSICIAN PERO JOVIĆ

In this paper, I will present the life and work of Pero Jović, a very respected singer of *sevdalinka* in the former Yugoslavia. Pero Jović was born in 1954 in Liješanj. During the eighties and nineties of the last century, he achieved a prosperous musical career as an interpreter of *sevdalinka*, *saz* player, and clarinetist. His opus includes over 200 recorded songs for various radio and television stations, among which stands out RTV Sarajevo. He was also an active collector of folk songs in Bosnia and Herzegovina, which he performed and adapted to his style and taste. However, his work remained insufficiently recognized and forgotten due to the political turmoil after Yugoslavia's breakup. The wartime conflicts led to the nationalization of *sevdalinka* as a cultural symbol and the marginalization of those singers who did not belong to the dominant ethnic group in a particular region. Thus, Pero Jović lost access to the music scene in Bosnia and Herzegovina and did not

manage to affirm himself either in Serbia. Today he lives in Mali Zvornik, where he continued to deal with music on an amateur level until the mid-2000s, far from the broader recognition he deserves.

Using the concept of subject-centred musical ethnography that Timothy Rice elaborated, I want to shed light on the life and work of Pero Jović, a significant representative of this genre who remained forgotten due to new circumstances and contribute to a better understanding of the phenomenon of sevdalinka as a cultural heritage that transcends ethnic boundaries, which represents a continuation of my research and reflections from 2019.

Keywords: Sevdalinka song, sevdalinka with saz accompaniment, Pero Jović, traditional music.

VIOLETA JOKIĆ (violeta.via.jokic@gmail.com) (1995) je етномузиколог и докторанд на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду, Србија. Од 2022. године стипендиста је Министарства науке, технолошког развоја и иновација Србије. Године 2019. учествовала је на конференцији у оквиру Дана Влада С. Милошевића у Бања Луци, говорећи о сазлијској севдалиници, што је 2020. године резултирало публикацијом под називом „Сазлијска севдалинка у извођењу и казивању Рајка Симеуновића – пример наднационалности једне музичке праксе.“ Након тога је учествовала и на другим међународним научним скуповима. Њено истраживачко поље се односи и на традиционални инструмент фрула. Такође, интересује је фандом и популарна музика у Јужној Кореји. Године 2018. објавила је научноистраживачки рад под називом „К-поп у Србији: Како млади изражавају афинитет према одређеној врсти музике кроз плес.“ Од тада, њено истраживачко поље углавном је посвећено К-поп музици и фандому у Србији. Године 2020. презентovala је два научноистраживачка рада на BTS Глобалном интердисциплинарном конференцијском пројекту у Лондону. Током 2021. и 2022. године говорила је на пет међународних конференција: три у Србији, једној у Мађарској и Румунији, о темама које се односе на женско лидерство у К-поп фандому, онлајн фан заједницама и значају њихових активности на Интернету током пандемије COVID-19.

KOMPONOVANI IGRAČKI OBRASCI U SCENSKOJ NARODNOJ IGRI NA PRIMERU KOREOGRAFIJE VLAŠKE IGRE DRAGOMIRA VUKOVIĆA KLJACE

Pojam „obrazac” u kontekstu opisivanja narodnih igara potekao je iz istraživačke delatnosti pionira srpske etnokoreologije, sestara Ljubice i Danice Janković. Još u prvoj knjizi *Narodne igre* iz 1934. godine, sestre Janković postavile su sistem zapisivanja narodnih igara koji podrazumeva „obrazac”, deskripciju osnovnih kinetičkih i prostornih elemenata prema njihovom redosledu pojavljivanja u izvođenju narodne igre, te njihovu detaljnu „analizu”. Pojam „obrazac” korišten je u radovima etnokoreologa i decenijama kasnije, uz preciznije određenje pridevom „igrački” (prema Vasić 1997: 266). Fokusiranjem na strukturu igračkog obrasca i usaglašavanjem sa engleskim izrazom *step pattern*, u odnosu na širi pojam *dance pattern*, u etnokoreologiju u Srbiji je 2011. godine predložen određeniji pojam „obrazac koraka” (prema Rakočević 2011: 37), koji, iako u praksi nije zaživeo, u naučnom radu ima suštinsku važnost u razdvajanju mogućih obrazaca prisutnih u tradicionalnim narodnim igrama – poput obrazaca ruku, kukova i drugih delova tela. Ipak, „igrački obrazac” kao sveukupni nosilac tradicionalne igračke prakse na ovim prostorima, u kojem je obuhvaćena i kinetička i prostorna komponenta igre, predstavlja osnovu za svaki pedagoški, izvođački i koreografski rad. „Igrački obrazac” postaje sredstvo, polazna osnova koja se u svim pomenutim delatnostima *scenske narodne igre* (Bajić Stojiljković 2019: 50-51), modifikuje, preobražava, varira primenom raznovrsnih koreografsko-kompozicionih postupaka. Kao i u muzici, motivski rad postaje okosnica kompozicionog, odnosno, koreografskog stvaralaštva, koji rezultira stvaranjem novih kineritmičko-prostornih celina, drugim rečima, „komponovanih igračkih obrazaca” (Bajić Stojiljković 2019: 179). Primer koreografije *Vlaške igre* Dragomira Vukovića Kljace,

čija koreografska delatnost obuhvata period osamdesetih godina XX veka, prikazuje istaknuti rad na stvaranju novih igrачkih obrazaca.

Ključne riječi: igrачki obrazac, koreografija, scenska narodna igra.

VESNA BAJIĆ STOJILJKOVIĆ (vesnaetno@gmail.com) završila je master i doktorske studije na odseku za etnomuzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu. Profesorka je etnokoreologije, Labanove kinetografije i koreografske kompozicije na Institutu za umetničku igru u Beogradu i profesorka koreologije na Akademiji za ples AMEU u Sloveniji. Osnivač je i umetnički direktor Akademskog kulturno-umetničkog društva Kolo u Kopru, Slovenija od 2007. godine. Intermedijski je umetnik, koreograf, igrач, muzičar i pedagog narodne igre i muzike. Održava seminare o narodnoj igri i koreografiji u zemlji i inostranstvu. Stručni je savetnik u Javnom fondu za kulturne delatnosti Republike Slovenije za kulturna društva manjinskih etničkih grupa. Koautorka je dve monografije o poznatim koreografima *Desanka Desa Đorđević* (2014) i *Maestro Branko Marković* (2017), i autorka monografije doktorske disertacije pod nazivom *Scenska narodna igra i muzika. Proces i (re)definisanja strukturalnih, dramaturških i estetskih aspekata scenskog prikaza tradicionalne igre i plesno-muzike u Srbiji* (Muzikološki institut SANU, 2019). Aktivna je članica Međunarodnog saveta za tradicionalnu muziku (ICTM) i Međunarodnog saveta za kinetografiju Laban (ICKL). Autorka je mnogih etnomuzikološko-etnokoreoloških radova na srpskom, slovenačkom i engleskom jeziku.

Web sajt: <https://vesnaetno.wixsite.com/vesnabajic>

**COMPOSED DANCE PATTERNS IN THE STAGE
FOLK DANCE ON THE EXAMPLE OF THE
CHOREOGRAPHY OF THE WALLACHIAN DANCE
BY DRAGOMIR VUKOVIĆ KLJACA**

The term “pattern” in the context of describing folk dances originated from the research activity of the pioneers of Serbian ethnochoreology, sisters Ljubica and Danica Janković. Already in the first book of *Folk Dances* from 1934, the Janković sisters set up a system of recording folk dances that includes a “pattern”, a description of the basic kinetic and spatial elements according to their order of appearance in the performance of a folk dance, and their detailed “analysis”. The term “pattern” was used in the works of ethnochoreologists decades later, with a more precise definition by the adjective “dance” (according to Vasić 1997: 266). By focusing on the structure of the dance pattern and harmonizing it with the English language, a more specific term “step pattern” was proposed in ethnochoreology in Serbia in 2011 (according to Rakočević 2011: 37), which, although in practice it has not come to life, in scientific work it has an essential importance in separating the possible patterns present in traditional folk dances – such as the patterns of arms, hips and other parts of the body. Nevertheless, the “dance pattern” as the overall carrier of traditional dance practice in these areas, which includes both the kinetic and spatial components of the dance, represents the basis for every pedagogical, performing and choreographic work. The “dance pattern” becomes a tool, a starting point that is modified, transformed, and varied in all the mentioned activities of *stage folk dance* (Bajić Stojiljković 2019: 50-51) by applying various choreographic-compositional procedures. As in music, motif-based work becomes the backbone of compositional, i.e., choreographic creativity, which results in the creation of new kinerhythmic-spatial units, in ot-

her words, “composed dance patterns” (Bajić Stojiljković 2019: 179). An example of the choreography of the *Wallachian Dance* by Dragomir Vuković Kljaca, whose choreographic activity spans the eighties of the 20th century, shows outstanding work on the creation of new dance patterns.

Keywords: dance pattern, choreography, stage folk dance.

VESNA BAJIĆ STOJILJKOVIĆ (vesnaetno@gmail.com) finished her master and doctoral studies at the department of ethnomusicology at the Faculty of Music, University of Arts, Belgrade. She is a professor of ethnochoreology, Laban kinetography and choreographic composition at the Belgrade Dance Institute, Serbia and a professor of choreology at the Academy of Dance AMEU, Slovenia. She is a founder and artistic director of the Academic Cultural-Artistic Society Kolo in Koper, Slovenia from 2007. She is an intermedia artist, choreographer, dancer, musician and pedagogue of dance and music. Vesna holds workshops on folk dance and choreography in the country and abroad. She is an expert adviser in the Public Fund for Cultural Activities of the Republic of Slovenia for cultural societies of minority ethnic groups. She is a co-author of two monographs entitled *Desanka Desa Đorđević* (2014) and *Maestro Branko Marković* (2017) and author of monography of her PhD named *Stage folk dance and music. Processes of (re)defining structural, dramaturgical and aesthetic aspects of stage presentation of traditional dance and dance-music in Serbia* (Institute of Musicology SASA, 2019) in Serbian language. She is an active member of International Council of Traditional Music (ICTM) and International Council of Kinetography Laban (ICKL). She is an author of many ethnomusicological–ethnochoreological papers in Serbian, Slovenian and English language.

Web site: <https://vesnaetno.wixsite.com/vesnabajic>

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ (Република Српска, БиХ)
САЊА ПУПАЦ (Република Српска, БиХ)
СОФИЈА ВУЧИЋЕВИЋ (Република Српска, БиХ)
Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци

ТРАДИЦИОНАЛНИ МУЗИЧКИ И ИГРАЧКИ ОБРАСЦИ КАО ДИО НОВОГ СЦЕНСКОГ СТВАРАЛАШТВА

Цитати народних мелодија у дјелима композитора нису ријеткост и од епохе до епохе варирају у зависности од друштвеног контекста у којем ђела настају. У том случају традиција је инспирација ствараоцу за стварање музичких облика у области умјетничке музике.

Рецентно сценско стваралаштво инспирисано традиционалном музиком у области етно, фјужн или ворлд музике веома је жива пракса у Републици Српској, Босни и Херцеговини и региону. Циљ овог рада је да на примјеру неколико пројеката намјењених презентацији и популаризацији традиционалне музике прикаже начине на које опстају традиционални обрасци, облици и мотиви у савременом контексту.

Кључне ријечи: Традиционално, музички обрасци, играчки обрасци, ојкача, етно, фјужн, world music

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ

(dragica-panic.kasanski@au.unibl.org). Др Драгица Панић Кашански (1961) Основне студије је завршила на Музичкој академији Универзитета у Сарајеву, на Смјеру за музикологију и етномузикологију, у класи мр Дуње Рихтман Шотрић. Магистрирала је на Музичкој академији Универзитета у Београду под менторством др Димитрија Големовића и др Оливере Васић, и стекла назив магистар наука из области Етномузикологија. Докторирала је 2013. године на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци, под менторством др Димитрија Големовића и др Оливера Васић, ред. проф. Универзитета у Београду. Објавила је

више научних радова и учествовала на научним скуповима у земљи и иностранству: Босна и Херцеговина, Србија, Албанија, Бугарска, Македонија. Од 2013 године је шеф Катедре за етномузикологију Академије умјетности у Бањој Луци. Један је од оснивача Центра за фолклористику и студије културе ЦЕФИКС, ICTM (*International council for Traditional Music*) у БиХ и тренутно предсједник *Музиколошкој групуиџа РС*.

САЊА ПУПАЦ (sanja.puras@au.unibl.org). МА Сања Пупац, (1982) Средњу музичку школу „Владо Милошевић“ завршила у Бањој Луци (2000). Студиј етномузикологије завршила на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци, под менторством професора др Димитрија Големовића и др Оливере Васић (2007). Тренутно ради као виши кустос етномузиколог у Музеју Републике Српске и виши асистент на Катедри за етномузикологију Академије умјетности Универзитета у Бањој Ауторка је многих дела из области етнокорееологије и етномузикологије и учесник међународних симпозијума, семинара, радионица у држави и региону, гдје је била и предавач. Члан жирија на догађајима који се баве очувањем нематеријалне културне баштине, те многих комисија за оцјењивање пројеката у области културе и културног наслеђа.

СОФИЈА ВУЧИЋЕВИЋ (sofija.vucicevic@au.unibl.org). Софија Вучићевић (1994) завршила је 2013. године Гимназију, као и Средњу музичку школу у Источном Сарајеву. Основи циклус на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци завршила је 2017. године и тренутно је на мастер студију. У децембру 2017. године добија звање асистента на Катедри за етномузикологију и учествује је на многим радионицама, теренима, семинарима, симпозијумима и научно-стручним конференцијама, са објављеним радовима. Члан је Центра за фолклористику и студије културе ЦЕФИКС, ICTM (*International council for Traditional Music*) у БиХ.

DRAGICA PANIĆ KAŠANSKI (Republic of Srpska, BiH)
SANJA PUPAC (Republic of Srpska, BiH)
SOFIJA VUČIĆEVIĆ (Republic of Srpska, BiH)
Academy of Arts, University of Banja Luka

TRADITIONAL MUSICAL AND DANCE PATTERNS AS A PART OF NEW STAGE

Citations of folk melodies in the works of composers are not rare and vary from era to era depending on the social context in which the works were created. In that case, tradition is the inspiration for the creator to play musical forms in the field of art music. Recent stage creativity inspired by traditional music in the field of ethno, fusion or world music is a very active practice in Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina and the region. The aim of this work is to show, on the example of several projects aimed at the presentation and popularization of traditional music, the ways in which traditional patterns, forms and motifs persist in the contemporary context.

Keywords: Traditional, musical patterns, dance patterns, ethno, fusion, world music.

DRAGICA PANIĆ KAŠANSKI (dragica-panic.kasanski@au.unibl.org). Dr. Dragica Panić Kašanski (1961) completed her basic studies at the Music Academy of the University of Sarajevo, majoring in musicology and ethnomusicology, in the class of Dunja Rihtman Šotrić, M.Sc. She received her master's degree at the Music Academy of the University of Belgrade under the mentorship of Dr. Dimitrije Golemović and Dr. Olivera Vasić, and obtained the title of Master of Science in Ethnomusicology. She received her doctorate in 2013 at the Academy of Arts, University of Banja Luka, under the mentorship of Dr. Dimitrije Golemović and dr. Olivera Vasić. She published several scientific papers and participated in scientific meetings in the country and abroad: Bosnia and Herzegovina, Serbia, Albania, Bulgaria, Macedonia. Since 2013, he has been the head of the Department of Ethnomusicology at the Academy of Arts in Banja

Luka. He is one of the founders of the Center for Folklore and Cultural Studies CEFIKS, ICTM (International Council for Traditional Music) in BiH and is currently the president of the Musicological Society of RS.

SANJA PUPAC (sanja.pupac@au.unibl.org). MA Sanja Pupac (1982) She graduated from the "Vlado Milošević" High School of Music in Banja Luka (2000). She completed her studies in ethnomusicology at the Academy of Arts University of Banja Luka under the mentorship of Professor Dr. Dimitrije Golemović and others. Currently is employed in Museum of Republic of Srpska as Curator Ethnomusicologist, and Senior assistant at the Academy of Arts of the University of Banja Luka at the Department of Ethnomusicology. She is author of many works from the field of Ethnocoreology and Ethnomusicology and participant at international symposiums and seminars in the region. Member of the expert jury at events that are engaged in the preservation of the intangible cultural heritage. Coordinate many field surveys of intangible cultural heritage.

SOFIJA VUČIĆEVIĆ (sofija.vucicevic@au.unibl.org). Sofija Vučićević (1994) completed in 2013 Gymnasium and the High School of Music in East Sarajevo. Graduated at the Academy of Arts of the University of Banja Luka in 2017 and currently studying for a master's degree. In December 2017, she received the title of assistant at the Department of Ethnomusicology. She participated in many workshops, fields, seminars and scientific conferences, with published works. She is a member of the Center for Folklore and Cultural Studies CEFIKS, ICTM (International Council for Traditional Music) in Bosnia and Herzegovina.

МУЗИЧКА ТЕОРИЈА MUSIC THEORY

WAI-LING CHEONG (Hong Kong)
The Chinese University of Hong Kong

'LES MODES CHINOIS' AND THE TWELVE NOTES: EXPERIMENTAL INTERCULTURALITY IN MUSIC BY MESSIAEN AND LUO ZHONGRONG

Twelve-note music had for decades been considered politically subversive in Mao's China. Having survived the fluctuating cultural policies imposed from the 1950s to 1970s, the Beijing-based composer Luo Zhongrong (1924–2021) took lead to promote a new wave of pentatonicism – at its core a pretext for experimenting with the twelve notes in China's post-Mao era. Olivier Messiaen (1908–1992) likewise endowed the pentatonic with a twelve-note twist and rebelled against the commonplace acceptance of the pentatonic and the twelve-note as representative of folk and high art. Yet Messiaen did not disclose this move, not even in his most elaborate discussion of 'les modes chinois' in *Traite de rythme, de couleur, et d'ornithologie*, volume VII (2002). That both Messiaen and Luo, who had never been in touch, fused twelve-note writing with Chinese pentatonicism at around the same time marks an important page in the history of musical interculturality. More specifically, the schemas with which Messiaen and Luo built pentatonic pathways to arrive at the twelve notes resonate with the theoretical underpinnings of Cohn's maximally smooth cycles (1996) and Gollin's multiple-aggregate cycles and serial techniques (2007). A study of Messiaen's and Luo's fusion of Chinese pentatonicism with disparate twelve-note frameworks thus problematizes the variability of the pentatonic as a music-theoretical concept and its

multiplicity as a cultural heritage. With Messiaen's and Luo's crafting of a pentatonicized twelve-note space set up as a focal point, this paper theorizes the technical novelties and radiates from it a study of broader artistic and cultural-political issues.

Keywords: Chinese pentatonicism, serialism; interculturality; Messiaen; Luo Zhongrong.

WAI-LING CHEONG (cheongwl@cuhk.edu.hk). Wai-Ling Cheong is professor at the Music Department of the Chinese University of Hong Kong, Shatin. She received her PhD from Cambridge University. Her research interests include the music of Messiaen, Scriabin, Stravinsky, and Wagner, as well as the reception of Soviet and central European music theory in China. Her scholarly works have been published in *Journal of the Royal Musical Association*, *Music Analysis*, and *Music & Letters*. Her latest article is 'From Berlin to Wuhan: Twelve-tone Composition and the Pedagogical Legacies of Kohoutek, Křenek, and Smith Brindle in China,' *Acta Musicologica* 94/1 (2022).

MARKO MILENKOVIĆ (Srbija)

Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti

**СПЕЦИФИЧНОСТИ ХАРМОНСКОГ ИЗРАЗА
У СОЛО ПЕСМАМА ПРЕДОСЕЋАЊЕ И БЕСПУЋА
СВЕТИСЛАВА БОЖИЋА И ОДНОС ПРЕМА
ЛИТЕРАНОМ ИЗВОРУ МИЛОША ЦРЊАНСКОГ**

U moru književnih inspiracija kojima se napaja, savremeni srpski kompozitor širokog duhovnog formata, – Svetislav Božić, posebnu pažnju pridaje „melodici stiha” Miloša Crnjanskog, jednog od najznačajnijih predstavnika nacionalne poezije 20. veka. Predmet našeg istraživanja predstavljaju dve solo pesme za ženski glas i klavir: *Predosećanje* i *Bespuća* (1998). U radu se prati kompozitorov rad sa izvornim tekstom Crnjanskog, te njegove intervencije koje se

odnose na zaključna ponavljanja pred kraj oblika. Cilj istraživanja je da u makar jednoj novoj nijansi, rasvetlimo Božićevu muzičku/harmonsku dramaturgiju, koja upućuje na stvaralačku i duhovnu zrelost i inventivnost nama dragog kompozitora S. Božića. Harmonija tercnog načina izgradnje, prati značenje pojedinih reči iz teksta, prožimajući modalni i tonalni način mišljenja. Raznovrsne akordske valere prate sadržaj stihova, donoseći elemente, Božiću tako bliske ruske nacionalne škole u vidu nagoveštenog peremnog lada, ali i u novom ruhu odevene tradicionalne Mokranjčeve harmonske obrasce DD – D. Prepoznatljiv Božićev stvaralački stil, čvrsto utemeljen na tlu tradicije, na momente donosi i romantičarske medijantne prizvuke zapadnoevropskog muzičkog nasleđa, sa blagim uplivima impresionističkih nonakordalnih zvučnosti i boja. Lirika Crnjanskog odevena u topao, senzibilni, a opet arhaični zvuk Božićevog muzičkog diskursa, naracije, pokazuje svu čulnost umetnika i žudnju kompozitorovog srca za autentičnim izrazom, napojenim sa izvora tradicije, a opet modernim i svežim, u „traženju zvučne tonske istine“.

Ključne riječi: Božić, Crnjanski, harmonija, akord, tonalitet.

MARKO MILENKOVIĆ (lionheartmarko@gmail.com). Marko S. Milenković (1974), završio srednju muzičku školu u Nišu (1993), muzički odsek Fakulteta umetnosti u Prištini (1998), postdiplomske studije Univerziteta Umetnosti u Beogradu (2002) gde je i doktorirao na temu *Specifičnosti harmonskog jezika i njegova uloga u muzičkoj dramaturgiji opere Koštana Petra Konjovića* (2018). Na Fakultetu umetnosti u Nišu angažovan je kao asistent (2002), a zatim docent (2018) za predmet Harmonija sa harmonskom analizom. Šef je Katedre za teorijske predmete Fakulteta umetnosti u Nišu i član programskog odbora nacionalnog skupa sa međunarodnim učešćem Balkan Art Forum. Član je Međunarodnog centra za pravoslavne studije. U svojim istraživanjima uglavnom se bavi simbiozom, odnosom poezije/drame i muzike, odnosno teksta i muzičkog/harmonskog izraza. Objavljuje radove u domaćim i međunarodnim časopisima. Učesnik je naučnih skupova u zemlji i inostranstvu.

MARKO MILENKOVIĆ (Serbia)
University of Niš, Faculty of Arts

SPECIFICITIES OF HARMONIC EXPRESSION IN SOLO SONGS 'PREDOSEĆANJE' AND 'BESPUĆA' BY SVETISLAV BOŽIĆ AND THEIR RELATION TO THE LITERARY SOURCE OF MILOŠ CRNJANSKI

In the plenty of literary inspirations, the contemporary Serbian composer of a wide spiritual format- Svetislav Božić, pays special attention to the melody of Miloš Crnjanski's verse, one of the most significant representatives of 20th century national poetry. Our research subject is represented by two solo songs for female voice and piano: *Premonition* (Predosećanje) and *Despair* (Bespuća) (1998). The work follows the composer's work with Crnjanski's original text, and his interventions related to the concluding text repetitions towards the form end. The research goal is to shed light on Božić's musical/harmonic dramaturgy in at least one new nuance, which points to the creative and spiritual maturity and inventiveness of our dear composer S. Božić. The harmony of the formation way of the third follows the meaning of certain words from the text, permeating the modal and tonal way of thinking. Various chordal values contain elements of the Russian national school, so close to Božić, in the form of hinted „peremeni lad“ (variable tonal gender), as well as Mokranjec's traditional DD-D harmonic patterns dressed in a new guise. Božić's distinctive creative style, firmly grounded in tradition, at times brings romantic mediant overtones of Western European musical heritage, with slight influences of impressionistic non-chordal sonorities and colours. Crnjanski's lyrics dressed in the warm, sensitive, yet archaic sound of Božić's musical discourse, show all the artist sensitivity and the composer's heartyearning for an authentic expression, watered from the tradition source, yet modern and fresh, in the “search for sound tonal truth”.

Keywords: Božić, Crnjanski, harmony, chord, tonality.

MARKO MILENKOVIĆ (lionheartmarko@gmail.com). Marko S. Milenković (1974), finished High music school in Niš (1993), graduated from the Music department of the Faculty of Arts in Priština (1998), completed his postgraduate studies at the University of Arts in Belgrade (2002), where he obtained his PhD title on the topic *Specificity of harmonic language and its role in the musical dramaturgy of opera Koštanaby Petar Konjović* (2018). He has been engaged as an Assistant (since 2002) at the Faculty of Arts in Niš, and then as an Assistant professor for the course Harmony with Harmonic Analysis (since 2018). He is the Head of the Department of Theoretical Subjects at the Faculty of Arts in Niš and the Program board member of National conference with international participation *Balkan Art Forum*. He is also a member of the International Center for Orthodox Studies. In his research, he mainly deals with symbiosis, the relationship between poetry/drama and music, i.e. text and musical/harmonic expression. He publishes works in national and international journals and is a participant of scientific conferences in the country and abroad.

ТИЈАНА ВУКОСАВЉЕВИЋ (Србија)

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

ДЕЈСТВО ТОНАЛНЕ ДИНАМИКЕ ПРИКАЗАНО КРОЗ МЕТАФОРИЧКЕ ШЕМЕ У РАВЕЛОВОЈ ДОЛИНИ ЗВОНА ИЗ ЦИКЛУСА ОГЛЕДАЛА

Постоји теза да је процес људског мишљења већим делом метафорички те да укључује мапирање патерна из једног у други домен људског искуства. Такво мишљење потиче од лингвиста Лакофа (Lakoff) и Џонсена (Johnson). Идеја да наши ментални процеси зависе од телесног искуства изнедрила је појам *embodiment*-а или отеловљења које у потпуности описује нераскидиву везу материјалног и духовног „ја“. Концепт отеловљења проучаван је највише у области когнитивне лингвистике, у којој је примећено да је за разумевање одређених когнитивних процеса важно разумевање телесног искуства. Како је у питању

метафорички концепт за проучавање апстрактних феномена, он је погодан и за схватање музике. Захваљујући телесним искуствима, разумемо узрок и последицу, покрет, силу, енергију, баланс. Шеме се могу активирати на два начина: динамички и кроз референце (Zbikowski). Когнитивне моделе који називају слике-шеме (image scheme) у анализи музике примењују Саслав (Saslaw) и Брауер (Brower), и помоћ њих проучавају простор, време и деловање силе у музичком току. Могу се односити на различите музичке параметре појединачно, или њихово удружено дејство. У овом раду присутне су две слике шеме – *container* и *извор-пун-циљ* који су у служби бољег разумевања хармоније импресионизма у *Долини звона*, последњем ставу из циклуса *Оплегала* Мориса Равела. Циљ је кроз овакве шеме размотрити избор хармонских средстава, али и њихов међусобни однос и начин на који се ствара колористичка улога, односно наративна импресија.

Кључне ријечи: хармонија, импресионизам, метафора, анализа, Равел.

ТИЈАНА ВУКОСАВЉЕВИЋ (tijana.muz@gmail.com) Тијана Вукосављевић је студент докторских студија на Факултету музичке уметности у Београду. Учествовала је на годишњим скуповима студената Музичке теорије (2017. и 2018), као и на *XX векапошком форуму извођачких уметности* у Београду (2017) и *XIII бијеналној интернационалној конференцији музичка теорија и анализа* у Београду (2019). Била је члан организационог одбора на другој интернационалној конференцији *Психологија и музика* (2022). Ради као професор теоретских предмета у музичкој школи „ДР Војислав Вучковић“ у Чачку (Србија).

**THE EFFECT OF TONAL DYNAMICS SHOWN
THROUGH COGNITIVE METAPHORICAL SCHEMES
IN RAVEL'S *VALLEY OF BELLS* FROM THE *MIRROR CYCLE***

There is a thesis that the process of human thinking is largely metaphorical and that it involves the mapping of patterns from one domain of human experience to another. Such an opinion comes from the linguists Lakoff and Johnson. The idea that our mental processes depend on bodily experience gave rise to the concept of embodiment, which fully describes the inextricable connection between the material and the spiritual self. The concept of embodiment has been studied mostly in the field of cognitive linguistics, where it had been noted that understanding the bodily experience is important for understanding of certain cognitive processes. As this is a metaphorical concept for the study of abstract phenomena, it is also suitable for understanding music. Thanks to bodily experiences, we understand the cause and effect, movement, force, energy, balance. Schemes can be activated in two ways: dynamically and through references (Zbikowski). Cognitive models of image schemes in music analysis are applied by Saslaw and Brower, and are used to explore space, time and the action of force in the musical flow. They can refer to different musical parameters individually, or their combined effect. In this paper, there are two images schemes - so called container and source-path-goal, which both serve to better understand the harmony of impressionism in the Valley of the Bells, the last movement from Maurice Ravel's Mirror cycle. The goal of this approach is to consider the choice of harmonic means within such schemes, but also their mutual relationship and the way in which the coloristic role is created, that is, the narrative impression.

Keywords: harmony, impressionism, metaphor, analysis, Ravel.

TIJANA VUKOSAVLJEVIĆ (tijana.muz@gmail.com). Tijana Vukosavljević is a Ph.D. student of Music Theory at the Faculty of Music in Belgrade. She participated in annual meetings of students of Music theory in 2017 and 2018, as well as in 20th Pedagogical Forum of Performing Arts in Belgrade and 13th Biennial International Conference on Music Theory and Analysis in Belgrade (2019). She was a member of the organizing committee at the second international conference Psychology and Music – Interdisciplinary Encounters (2022). She is employed as a professor of theoretical subjects in a music school “Dr Vojislav Vučković” in Čačak, Serbia.

BARTOLOMEJ STANKOVIĆ (Republika Srpska, BiH)
Muzička akademija Univerziteta u Istočnom Sarajevu,
Katedra za klavir

**ANALIZA IV SONATE ZA KLAVIR
U SLAVU DOMESTIKA KIR STEFANA SRBINA
VOJINA KOMADINE**

IV Sonatu za klavir – „*U slavu domestika Kir Stefana Srbina*“ Vojin Komadina komponovao je 1977. godine u Sarajevu i Baškom Polju. Sonata sadrži četiri stava: I Preludijum, II Varijacije, III Koral i IV Fuga. Analiza sonate je podijeljena u tri različite cjeline – formalna, harmonijska i interpretativna analiza. IV Sonata za klavir predstavlja izuzetno klavirsko djelo u kojem kompozitor, nadahnut stvaralaštvom domestika Kir Stefana Srbina (15. vijek), spaja moderne kompozitorske tehnike sa srednjovjekovnim napjevima.

Ključne riječi: Vojin Komadina, IV Sonata za klavir, analiza.

BARTOLOMEJ STANKOVIĆ (bartolomej.stankovic@mak.ues.rs.ba). Bartolomej Stanković, bosanskohercegovački pijanist i vanredni profesor na Katedri za klavir Muzičke akademije Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Muzičko obrazovanje započeo je u klasi prof. Bahrije Šabanović u Visokom (1997), a Srednju muzičku školu Sarajevo završava u klasi prof.

Angeline Bojović-Pap (2006). Magistrirao je klavir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. em. Pavice Gvozdić (2011). Postdiplomski studij na akademiji Steinway Academy u Veroni završio je u klasi pijaniste Federica Gianella (2012). Usavršavao se na seminarima eminentnih klavirskih pedagoga: Andrej Pisarev, Grigory Gruzman, Naum Grubert, Peter Eicher, Jan Jiracek von Armin, Arsen Čarkić, Jelena Pavić, Gregor Vidović i Andrea Dindo. Objavio je tri CD albuma sa djelima za klavir bosansko-hercegovačkih kompozitora u izdanju renomirane izdavačke kuće Nota Bene Records. Sarađivao je sa Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, Sarajevskom filharmonijom i Kamernim simfonijskim orkestrom Zenica, te održao preko 60 solističkih koncerata u BiH i inostranstvu, nastupajući na festivalima poput Muzičko bienale Zagreb, Dani Vlade Miloševića Banja Luka, Bašćaršijske noći Sarajevo, Festival savremene klavirske muzike Podgorica, Dani Vojina Komadine Istočno Sarajevo i Metaworld Beograd.

BARTOLOMEJ STANKOVIĆ (Republic of Srpske, BiH)

Academy of Music, University of East Sarajevo,
Department of Piano

ANALYSIS OF IV SONATA FOR PIANO IN GLORY OF CHOIRMASTER SIR STEFAN THE SERB BY VOJIN KOMADINA

IV Sonata for piano „*in glory of choirmaster Sir Stefan the Serb*“ was composed by Vojin Komadina in 1977 in Sarajevo and Baško Polje. The sonata contains four movements: I Prelude, II Variations, III Coral and IV Fugue. The analysis of the sonata is divided into three different parts - formal, harmonic and interpretive analysis. IV Sonata for piano is an extraordinary piano work in which the composer, inspired by the work of the choirmaster Sir Stefan the Serb (15th century), combines modern compositional techniques with medieval tunes.

Keywords: Vojin Komadina, IV Sonata for piano, analysis.

BARTOLOMEJ STANKOVIĆ (bartolomej.stankovic@mak.ues.rs.ba). Bartolomej Stanković, pianist from Bosnia and Herzegovina and associate professor at the Piano Department of the Music Academy of the University of East Sarajevo. He started his musical education in the class of prof. Bahrije Šabanović in Visoko (1997), and graduated from the Sarajevo High School of Music in the class of prof. Angelina Bojović-Pap (2006). He received his master's degree in piano at the Academy of Music in Zagreb in the class of prof. em. Pavica Gvozdić (2011). He completed his postgraduate studies at the Steinway Academy in Verona in the class of pianist Federico Gianello (2012). He improved at the seminars of eminent piano pedagogues: Andrej Pisarev, Grigory Gruzman, Naum Grubert, Peter Eicher, Jan Jiracek von Armin, Arsen Čarkić, Jelena Pavić, Gregor Vidović and Andrea Dindo. He released three CD albums with works for piano by composers from Bosnia and Herzegovina, published by the renowned publishing house Nota Bene Records. He collaborated with the Dubrovnik Symphony Orchestra, the Sarajevo Philharmonic and the Zenica Chamber Symphony Orchestra, and held over 60 solo concerts in Bosnia and Herzegovina and abroad, performing at festivals such as the Zagreb Music Biennale, Days of Vlad Miloševića Banja Luka, Bašćaršija Nights Sarajevo, Festival of Contemporary Piano Music Podgorica, Days of Vojin Komadina Istočno Sarajevo and Metaworld Belgrade.

ГОРДАНА ГРУЈИЋ (Република Српска, БиХ)
Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци

ТОНАЛНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ ШЕНБЕРГОВЕ ДОДЕКАФОНИЈЕ

Свако има свој начин поштовања правила која произилазе из штретмана дванаест њихових тона, рекао је Шенберг (Сцхоенберг, 1975, стр. 386), композитор који је установио додекафонију, и који је тежио да обезбједи слободу њене употребе пратећи индивидуалне манире и потребе композитора. Оваква изјава не треба да чуди ако знамо да је тоналитет кроз своју историју генерисао много различитих жанрова, стилова и индивидуалних манира. Ипак, доде-

кафонија није живјела толико дуго и интензивно како је Шенберг замишљао, нити је замјенила тонални систем, али је оставила неизбрисив траг у историји музике и каснијим аналитичким списима бројних и значајних музиколога и музичких теоретичара.

Пажљивије сагледавање концепта Шенбергове додекафоније и преглед карактеристика додекафоније и начина њене имплементације показали су значајне разлике у тоналним карактеристикама, почев од начина употребе транспозиција и варијација низова, преко специфичних додекафонских односа у оквиру формалних одсјека, евоцирајући тоналне карактеристике завршетака и синтаксичких јединица. Посматрајући повремено додекафонију као принцип слободније, а често и у маниру Хауера и његових тропа, Шенберг истиче чвршће односе међу хексахордима и њихову комбинаторику и тонске пермутације унутар хексахорда. Такође, веома је значајна могућност примјене система осовина који је Лендваи осмислио прије свега као помоћно средство за анализу музике Беле Бартока. Помало неочекивано можда, осовински систем примјењен у овом раду, заједно са шире конципираним тонским системом, успио је да обједини додекафонске низове и представи значајне односе међу низовима који, преко система осовина, дочаравају тоналне односе.

Кључне ријечи: Арнолд Шенберг, додекафонија, хексахорди, осовински систем, тоналност.

ГОРДАНА ГРУЈИЋ (gordana.grujic@au.unibl.org) (рођена 1984. године у Бањој Луци) је музички теоретичар и професор на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци. Шеф је Катедре за музичку теорију и композицију. Пише и објављује радове из музичке теорије и анализе, са учешћем на научним скуповима у Италији, Русији, Хрватској, Србији и Босни и Херцеговини. Завршила је докторске студије на смјеру за Музичку теорију и педагогију (Музички облици и стилови) на Музичкој академији Универзитета у Сарајеву. Њена интересовања су усмјерена на музичку синтаксу, анализу музике прве половине XX вијека, додекафонију, испољавање музичке синтаксе након романтизма. Члан је Музиколошког друштва Републике Српске.

TONAL IMPLICATIONS OF SCHOENBERG'S DODECAPHONY

Everyone has his own manner of obeying rules derived from the treatment of twelve tones, said Schoenberg (Schoenberg, 1975, p. 386), the inventor of dodecaphony, who strove to secure freedom of its use following individual manners and needs of a composer. Such a statement should not come as a surprise if we know that many different genres, styles and individual manners have been generated by the tonal system in its history. Still, dodecaphony did not live as long and intensively as Schoenberg envisaged, nor did it replace the tonal system, but it did leave an indelible mark in the history of music and later analytical writings of numerous and significant musicologists and music theoreticians.

A closer look at the concept of Schoenberg dodecaphony and the overview of the characteristics of dodecaphony and the manners of its implementation have shown significant differences in tonal characteristics, starting with the manner of the use of transpositions and rows variations, via dodecaphonic relations within the formal sections to evoke tonal characteristics of closures and syntactic units. Considering at times dodecaphony as a principle more freely, and often in the manner of Hauer and his tropes, Schoenberg underline stronger relations among hexacords as well as the work with hexacord combinatorics and tonal permutation within hexacords. Likewise, the possibility of application of the axis system devised by Lendvai primarily as an auxiliary tool for analyzing the music of Bela Bartok is highly significant. Somewhat unexpectedly, perhaps, the axis system applied in this work, together with a more broadly conceived tonal system, managed to unify dodecaphonic rows and present significant relations between the rows that evoke, via the axis system, tonal relations.

Keywords: Arnold Schoenberg, dodecaphony, hexachords, axis system, tonality.

GORDANA GRUJIĆ (gordana.grujic@au.unibl.org) (born 1984. in Banja Luka) is music theorist and professor in Academy of Arts, University in Banja Luka. She is the head of the Department of Music Theory and Composition. She has been writing and publishing works about musical theory and analysis and participating in scientific conferences in Italy, Russia, Croatia, Serbia and Bosnia and Herzegovina. He was a PhD student at the Department of Music Theory and Pedagogy (Music Forms and Styles) at the Music Academy University in Sarajevo. Her interests are focused on musical syntax, analysis of the first half of the 20th century music, dodecaphony, the manifestation of musical syntax after romanticism. She is a member of The Musicological Society of the Republic of Srpska.

МАРКО АЛЕКСИЋ (Србија)

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

УЛОГА ДИРЕКЦИОНОГ ТОНАЛИТЕТА У ОТКРИВАЊУ ТАЦИТНИХ ЗНАЧЕЊА У КАНТАТИ ПЕСМЕ ИЗ ГУРЕ АРНОЛДА ШЕНБЕРГА

Дирекциони тоналистички представља једну од четири драмско-тоналне категорије у анализи и тумачењу тоналитета у развијеној тоналној музици, посебно оној која је везана за поетски текст – у вокално-инструменталним делима, опери и музичкој драми. Развили су је Ернст Курт (Ernst Kurth), Роберт Бејли (Robert Bailey) и други музиколози и музички теоретичари двадесетог и двадесетпрвог века. Дирекциони тоналитет подразумева кретање од једног почетног до другог завршног тоналитета у одређеној музичкој целини, при чему оба имају статус основног тоналитета, а има за циљ да покаже начине на које је у композицији могуће одржати структурни интегритет једнако као и да је та целина тонално заокружена. Циљ овог рада је да покаже да дирекциони

тоналитет не интерпретира само музичка значења или одређе-на недвосмислена текстуална значења, већ и она која су остала скривена у текстуалном слоју дела. У оквиру сложеног дискурса у разумевању вокалне музике, који је изложио у својој књизи *Music and Poetry*, Лоренс Крејмер говори о „тацитним“ својствима музике. Појам тацитног се често објашњава као супротност појму експлицитног и везује се за знање које није формализовано, већ је индивидуализовано, засновано на интуицији и директно зависно од емоције и искуства сваке појединачне особе. Самим тим је и тацитно својство музике оно својство које је неформализовано, нематеријализовано, неизрециво и скривено. Кантата *Песме из Гуре (Gurrelieder)* Арнолда Шенберга као тонално незаокружена композиција, али и као дело у којем се и на другим нивоима структуре уочава дирекциони тоналитет, пружа могућност за херменеутичку анализу овог феномена у односу на поетски текст, захваљујући чему тацитна значења текста бивају откривена.

Кључне ријечи: Тацитно, дирекциони тоналитет, хармонија, Арнолд Шенберг, *Песме из Гуре*.

МАРКО АЛЕКСИЋ (marco77marco@gmail.com). Марко Р. Алексић (рођ. 1977) је доцент на Катедри за музичку теорију Факултета музичке уметности у Београду. Дипломирао је, магистрирао и докторирао на студијском програму Музичке теорије. На Факултету музичке уметности у Београду ради од 2001. године. Области његовог професионалног интересовања су музичка теорија и анализа, а посебно, хармонија, хармонска анализа и интерпретативна музичка анализа. Излагао је своје радове на бројним домаћим и међународним научним скуповима (Београд, Крагујевац, Бања Лука). До сада је објавио преко 20 радова у домаћим и међународним зборницима радова и часописима. Био је стипендиста Фондације за развој научног и уметничког подмлатка Републике Србије, као и Краљевске Норвешке амбасаде. У више наврата је био члан стручног жирија на такмичењима из области хармоније и музичких облика за ученике средњих школа. Био је уредник зборника радова студената и коуредник Збирке задатака и одабраних огледних решења из музичких облика и хармоније. Члан је Српског друштва за музичку теорију и Музиколошког друштва Србије.

MARKO ALEKSIĆ (Serbia)

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music Arts

THE ROLE OF DIRECTIONAL TONALITY IN REVEALING TACIT MEANINGS IN ARNOLD S CHOENBERG'S *GURRELIEDER*

Directional tonality represents one of the four dramatic-tonal categories in the analysis and interpretation of tonality in highly developed tonal music, especially that which is related to poetic text – in vocal pieces, opera and/or musical drama. It was developed by Ernst Kurth, Robert Bailey and other musicologists and music theorists of the twentieth and twenty-first centuries. Directional tonality implies the movement from one initial to another final key in a certain musical unit, where both have the status of basic key. The category aims to show the ways in which it is possible to maintain structural integrity in a certain musical piece. The aim of this paper is to show that the directional tonality does not only interpret musical meanings or certain unambiguous textual meanings, but also those that remained hidden in the textual layer of the piece. In his book *Music and Poetry*, Lawrence Kramer talks about the "tacit" features of music. The term tacit is often explained as the opposite of the term explicit and is related to knowledge that is not formalized, but is individualized, based on intuition and directly dependent on the emotions and experiences of each individual person. Arnold Schönberg's *Gurrelieder*, as a piece that begins in one key, and ends in other, but also as a piece in which directional tonality can be observed on other levels of the structure, provides an opportunity for a hermeneutic analysis of this phenomenon in relation to the poetic text, thanks to which the tacit meanings of the text are revealed.

Keywords: Tacit, directional tonality, harmony, Arnold Schönberg, *Gurrelieder*.

MARKO ALEKSIĆ (marco77marco@gmail.com). Marko R. Aleksić (born 1977) is an Assistant Professor at the Department of Music Theory, Faculty of Music in Belgrade. He graduated, and obtained his master's degrees and PhD at the Department of Music Theory, Faculty of Music in Belgrade. He has been working at the Faculty of Music in Belgrade since 2001. His areas of professional interest are music theory and analysis, especially harmony, harmonic analysis and interpretive music analysis. He presented his spoken papers at numerous conferences in Serbia and abroad. So far, he has published over 20 works in domestic and international journals and publications. He was a scholarship recipient of the Republic Foundation for the Development of Scientific and Artistic Youth of the Republic of Serbia, as well as the Royal Norwegian Embassy. On several occasions, he was a member of the expert jury at competitions in the field of harmony. He was the editor and co-editor several publications in the field of music theory. He is a member of the Serbian Society for Music Theory and the Serbian Musicological Society.

DIMITAR NINOV (USA)

Texas State University, San Marcos

**ANALYSIS OF A DIDACTIC EXAMPLE:
FUNCTIONAL THINKING IN THE DOMAIN
OF CHROMATIC HARMONY**

Occasionally, one comes across analyses of musical excerpts wherein the analyst fails to recognize relatively simple harmonic relationships that seem to be blurred by stepwise motion in one or more voices. It is true that stepwise motion contributes to a smooth connection between chords; that it can weaken the acoustic effect of a harmonic function, or, in some cases, even eliminate the perception of a function. With that being said, it has to be articulated that the tendency to associate stepwise motion with non-functional harmony seems to have grown out of proportion, occasionally undermining the analyst's ability to think functionally.

nally and to recognize various altered chords. This situation hinders harmonic analysis and the ability to explore various types of modulation more thoroughly. The words “stepwise”, “linear”, and “horizontal” are not immediate equivalents of “non-functional”. Musical practice is abundant with cases of clear harmonic functionality, created via stepwise motion in one or more voices. The analysis of the didactic example offered herein relies on functional thinking as a manner of clarifying the role of various really altered chords.

Keywords: harmony, analysis, theory, chromatic, chord.

DIMITAR NINOV (d.ninov@yahoo.com). Dr. Dimitar Ninov teaches music theory at Texas State University. He is a published composer and theorist as well as an invited lecturer at international, national, and regional music conferences. His original research is in the fields of tonal harmony and musical form. Ninov is a former Chair (2009) of the National Association of Composers, USA. As a theorist, he has published articles in *Musicological Annual*, *Cambridge Scholars*, *Peter Lang*, *Music Scholarship*, *Facta Universitatis*, and *South Central Music Bulletin*. In addition to many scholarly papers presented in the USA, Ninov has presented papers at international conferences in Strasbourg (France) , Moscow (Russia), Leuven (Belgium), St. Petersburg (Russia), and Belgrade (Serbia). As a composer, he sees performances of his compositions in US and abroad. He holds a DMA in composition from UT Austin and master’s degrees in theory and composition from the National Academy of Music in Sofia, Bulgaria. Web: dimitarninov.com E-Mail: d.ninov@yahoo.com

МАСТЕРКЛАС MASTERCLASS

19-21. АПРИЛ 2023 / APRIL 19-21, 2023

Камерна сала, Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци

Мастерклас за пијанисте (Masterclass for Pianists)

Др **Антонио Тарало** (Antonio Tarallo)

Музички конзерваториј Ђузепе Николини, Пјаћенца, Италија

Conservatorio di Musica Giuseppe Nicolini – Piacenza, Italy

Контакт особа / Contact: Др Дејан Јанковић
dejan.jankovic@au.unibl.org

24. АПРИЛ 2023. ОД 10.00 / APRIL 24, 2023 FROM 10
Камерна сала, Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци

Мастерклас „Методологија праксе/вјежбања“
(Practice Methodology)

Др Ласло Стахо (László Stachó)

Музичка академија Франц Лист, Универзитета у Будимпешти,
Мађарска & Јерусалимска академија музике и плеса, Израел
(Franz Liszt Academy of Music, University of Budapest, Hungary &
Jerusalem Academy of Music and Dance, Israel)

Контакт особа / Contact:: Др Гордана Грујић
gordana.grujic@au.unibl.org

МЕТОДОЛОГИЈА ПРАКСЕ /ВЈЕЖБАЊА ЛАСЛА СТАХОА (LÁSZLÓ STACHÓ) – ВРХУНСКИ ТРЕНИНГ ПАЖЊЕ ЗА ИЗВОЂАЧЕ

Методологија праксе/вјежбања представља нову, свеобухватну обуку пажње за музичке извођаче. Има за циљ да унаприједи виталне вјештине музичке пажње како би се постигла пуна изражајност и прецизност уз ефикасност, сигурност и лакоћу.

Јединствено моћан ментални „алат“ који пружа ова обука могу са значајним успјехом да користе инструменталисти, пјевачи, камерне групе, хорови и оркестри – од најосновнијих до најнапреднијих нивоа музичког образовања. Омогућава музичару да буде потпуно уроњен у тренутак током наступа; да се емоционално дубоко бави музиком уз пуну концентрацију; да лако контролише вријеме; и да се носи са грешкама током извођења. Међу најважније даље предности обуке убрајамо сљедеће, а то је да: омогућава значајно смањење времена вјежбања и значајно смањење треме, а отвара пут извођачу да осјети аутентичност, слободу и 'власништво' над музиком.

Др ЛАСЛО СТАХО (László Stachó) stacho.laszlo@lisztacademy.hu, је музиколог, психолог и пијаниста запослен као професор и истраживач на Музичкој академији Франц Лист Универзитета у Будимпешти (Мађарска). Тренутно је ангажован и као гостујући професор на Јерусалимској академији музике и плеса у Израелу. Његова истраживања се фокусирају на праксу извођења музике двадесетог вијека (посебно на стил извођења композитора Беле Бартока (Béla Bartók, 1881-1945) и пијанисте Ерно Дохнанија (Dohnányi Ernő, 1877-1960), те емоционалну комуникацију у музичком извођењу и музичку педагогију (ефикасан и креативан рад, методе вјежбања и унапређење вјештина пажње у музичком извођењу). Његова недавно развијена Методологија вјежбања/праксе јесте детаљна педагошка методологија за побољшање способности извођача и својеврсна „навигација“ у музичком процесу у реалном времену – а користи се са значајним успјехом од самог почетка до најнапреднијих нивоа музичког образовања. Управо овакав приступ Методици је уведен као универзитетски предмет у

високошколско образовање у неколико институција у Мађарској. Као пијаниста, Ласло редовно изводи камерну музику и води радионице Методологије вјежбања/праксе и тренинге за камерну музику на међународним мајсторским курсевима.

PRACTICE METHODOLOGY BY LÁSZLÓ STACHÓ – THE ULTIMATE ATTENTION TRAINING FOR PERFORMERS

Practice Methodology embodies a new, all-inclusive attention training for music performers. It aims to boost vital musical attention skills to achieve full expressiveness and precision with efficiency, security, and ease. The uniquely powerful mental ‘toolkit’ provided by the training can be used with considerable success by instrumentalists, singers, chamber groups, choirs, and orchestras alike – from the most basic up to the most advanced levels of music education. It enables the musician to be totally immersed in the moment while performing; to be emotionally deeply engaged with music with full concentration; to keep time easily and comfortably; and to take expressive risks and to deal with mistakes during performance. Among the most important further benefits of the training are the following: it enables a considerable reduction of practice time and an appreciable decrease of stage fright, and it opens the way to the performer’s feeling of authenticity, freedom, and ‘ownership’ over the music.

Dr László Stachó is a musicologist, psychologist and pianist working as a senior lecturer and senior research fellow at the Liszt Academy of Music (Budapest). His current research focuses on twentieth-century performance practice (especially the performance style of the composer-pianists Bartók and Dohnányi), emotional communication in musical performance, and music pedagogy (effective and creative working and practice methods and enhancement of attentional skills in music performance). His recently developed Practice Methodology – a detailed ped-

agogical methodology for enhancing the ability of real-time 'navigation' in the musical process by the performer – has been used with considerable success from the very beginning up to the most advanced levels of music education, and the Methodology as a university subject has been introduced in tertiary level education in several institutions in Hungary. As a pianist, László regularly performs chamber music and conducts Practice Methodology workshops and chamber music coaching sessions at international masterclasses.

Дани Владе С. Милошевића

2023.

Vlado S. Milosevic's Days

10 - 27. АПРИЛ 2023.

**ПРОГРАМ МАНИФЕСТАЦИЈЕ
ДАНИ ВЛАДЕ С. МИЛОШЕВИЋА 2023
PROGRAM OF THE EVENT
DAYS OF VLADO S. MILOŠEVIĆ 2023**

10.4. (ПОНЕДЈЕЉАК) У 20.00 ЧАСОВА

Бански двор КЦ, Концертна дворана

Свечано отварање манифестације – „Трагови из сазвежђа Регула“
концерт Академског хора „Колегијум музикум“ (Београд)
диригент: Драгана Јовановић
Програм посвећен Даринки Матић Маровић

11. И 12.4. (УТОРАК И СРИЈЕДА) У 10 ЧАСОВА

Камерна сала Академија умјетности УНИБЛ

Мастерклас „Солистичка и оркестарска улога и примјена там-
буре у извођењу традиционалних композиција и транскрипција
класичне и модерне музике“
Смиљана Јанчић, диригент (Рума)
Милан Јанчић, демонстратор (Рума)

11.4. (УТОРАК) У 20.00 ЧАСОВА

Бански двор КЦ, Концертна дворана

Концерт

Лорена Милина – виолина (Корчула)

Лидија Паулин – виолончело (Бања Лука)

Алма Хоџић Пашић – клавир (Тузла)

12.4. (СРИЈЕДА) У 20.00 ЧАСОВА

Бански двор КЦ, Концертна дворана

Концерт студената Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци и додјела награда најбољим студентима студијског програма музичке умјетности

APRIL 10th (MONDAY) AT 8:00 PM

Banski dvor Cultural Center, Concert Hall

Opening ceremony of the event - "Traces from the Regulus constellation" concert by the Academic Choir "Collegium musicum" (Belgrade)
conductor: Dragana Jovanović

Program dedicated to Darinka Matić Marović

APRIL 11th AND 12th (TUESDAY AND WEDNESDAY) AT 10:00 AM, Chamber Hall of the Academy of Arts UNIBL

Masterclass "Solo and orchestral role and application of tambura in performing traditional compositions and transcriptions of classical and modern music"

Smiljana Jančić, conductor (Ruma)

Milan Jančić, demonstrator (Ruma)

APRIL 11th (TUESDAY) AT 8:00 PM

Banski dvor Cultural Center, Concert Hall

Concert

Lorena Milina - violin (Korčula)

Lidija Paulin - cello (Banja Luka)

Alma Hodžić Pašić - piano (Tuzla)

**APRIL 12th (WEDNESDAY) AT 8:00 PM,
Banski dvor Cultural Center, Concert Hall**

Concert of students of the Academy of Arts University of Banja Luka and awarding of prizes to the best students of the music art study program

**13.4. (ЧЕТВРТАК) У 20.00 ЧАСОВА
Народно позориште РС, Велика сцена**

Опера „Служавка господарица“ Ђ. Б. Перголезија
Студентски културни центар из Ниша и Гудачки оркестар Народног позоришта РС
солисти: Маријана Ђукнић, Марко Милисављевић, Александар Стевановић и Анђела Станковић (Ниш)
диригент: Душан В. Урошевић (Бања Лука)

**18.4. (УТОРАК) У 19.00 ЧАСОВА
Музеј Републике Српске**

Промоција носача звука
- Звукови прошлости из магнетофона Владе Милошевића
Сања Пупац (Бања Лука)

**19.4. (СРИЈЕДА) У 20.00 ЧАСОВА
Бански двор КЦ, Концертна дворана**

Концерт
Андрија Мамутовић – клавир (Ниш)

**21. и 22.4. (ПЕТАК И СУБОТА)
Камерна сала Академије умјетности УНИБЛ**

Научни скуп:
Владо С. Милошевић – Традиција као инспирација 2023

21.4. (ПЕТАК) У 19.00 ЧАСОВА

Саборни храм Христа Спаситеља у Бањалуци

„Литургија Св. Јована Златоустог“ Владе Милошевића
Концерт здруженог Мјешовитог хора професора, асистената,
сарадника и студената Академије умјетности и Камерног хора
„Керубини“ УНИБЛ
диригент: Душан В. Урошевић (Бања Лука)

APRIL 13th (THURSDAY) AT 8:00 PM

National Theater RS, Main Stage

Opera “The Servant Mistress” by G. B. Pergolesi
Student Cultural Center from Nis and String Orchestra of the National Theater RS
soloists: Marijana Đuknić, Marko Milisavljević, Aleksandar Stevanović, and Anđela Stanković (Niš)
conductor: Dušan V. Urošević (Banja Luka)

APRIL 18th (TUESDAY) AT 7:00 PM

Museum of the Republic of Srpska

Promotion of sound carrier
- Sounds of the past from Vlado Milošević’s tape recorder
Sanja Pupac (Banja Luka)

APRIL 19th (WEDNESDAY) AT 8:00 PM

Banski dvor Cultural Center, Concert Hall

Concert
Andrija Mamutović - piano (Niš)

APRIL 21st AND 22nd (FRIDAY AND SATURDAY)

at the Chamber Hall of the Academy of Arts UNIBL

Scientific conference:
Vlado S. Milošević - Tradition as Inspiration 2023

APRIL 21st (FRIDAY) AT 7.00 PM

Cathedral of Christ the Savior in Banja Luka

“Liturgy of St. Jovan Chrysostom” by Vlado Milošević

Concert of the joint Mixed Choir of professors, assistants, associates and students of the Academy of Arts and chamber choir “Cherubini” UNIBL

conductor : Dušan V. Urošević (Banja Luka)

22.4. (СУБОТА) У 19.00 ЧАСОВА

Музеј Републике Српске

Концерт Традиција на (с)цени – Ретроспекције и рефлексije

Катедра за етномузикологију, Етно група „Ива“, ГТО Бања Лука

24.4. (ПОНЕДЈЕЉАК) У 10.00 ЧАСОВА

Камерна сала, Академија умјетности УНИБЛ

Мастерклас „Practice methodology“

проф. др Ласло Стахо (Будимпешта)

25.4. (УТОРАК) И 27.4. (ЧЕТВРТАК) У 20.00 ЧАСОВА,

**Бански двор КЦ - Концертна дворана
и Коларац – Велика дворана (Београд)**

Свечано затварање манифестације - „Хиландар као надахнуће“
Концерт здруженог Симфонијског оркестра РТС-а и Оркестра Академије умјетности УНИБЛ

Солиста: Александар Синчук, клавир (Русија/Београд)

Диригенти: Бранка Радошевић Митровић (Бања Лука) и Дејан Савић (Београд)

Програм: Владо С. Милошевић – Свечана поема „Хиландар“ (свјетска премијера)

Светислав Божић – Концерт за клавир и оркестар „Ноћ у Хиландару“

APRIL 22nd (SATURDAY) AT 7.00 PM
Museum of The Republic of Srpska

Concert Tradition at (s)cene – Retrospections and reflections
Chair of Ethnomusicology, Ethno Group “Iva”, GTO Banja Luka

APRIL 24th (MONDAY) AT 10.00 AM
Chamber hall, Academy of Arts UNIBL

Masterclass “Practice methodology”
prof. dr. Lazlo Stakio (Budapest)

APRIL 25th (TUESDAY)
AND APRIL 27th (THURSDAY) AT 8.00 PM,
Banski dvor KC - Concert Hall
and Kolarac – Great Hall (Belgrade)

Closing ceremony of the event - “Hilendar as inspiration”
Concert of the joint RTS Symphony Orchestra and the Orchestra
of the UNIBL Academy of Arts

Soloist : Aleksandar Sinchuk, piano (Russia/Belgrade)

Conductors : Branka Radošević Mitrović (Banja Luka) and Dejan
Savić (Belgrade)

Program: Vlado S. Milošević – Ceremonial poem “Hilendar” (world
premiere)

Svetislav Božić – Concerto for piano and orchestra “Night in Hi-
landar”

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

781.7(048.3)

78.072 Милошевић В.(048.3)

НАУЧНИ скуп Владо С. Милошевић: "Традиција као
инспирација" (202319 ; Бања Лука)

Књига сажетака / XIX Научни скуп Владо С. Милошевић:
"Традиција као инспирација", Бања Лука, 21-24. април 2023. =
Abstract book / XIX International conference Vlado S. Milošević:
"Tradition as Inspiration", Banja Luka, April, 21-24, 2023. ;
[уредници, editors Гордана Грујић, Саша Павловић]. - Бања
Лука : Академија умјетности Универзитета, 2023 (Бања Лука :
Mikro print). - 111 стр. : фотогр. ; 21 cm

Текст ћир. и лат. - Упор. срп. текст и енгл. превод. - Тираж 60. -
Биографије аутора уз текст.

ISBN 978-99938-27-39-9

COBISS.RS-ID 138326529